

309641

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

VOL. 6.

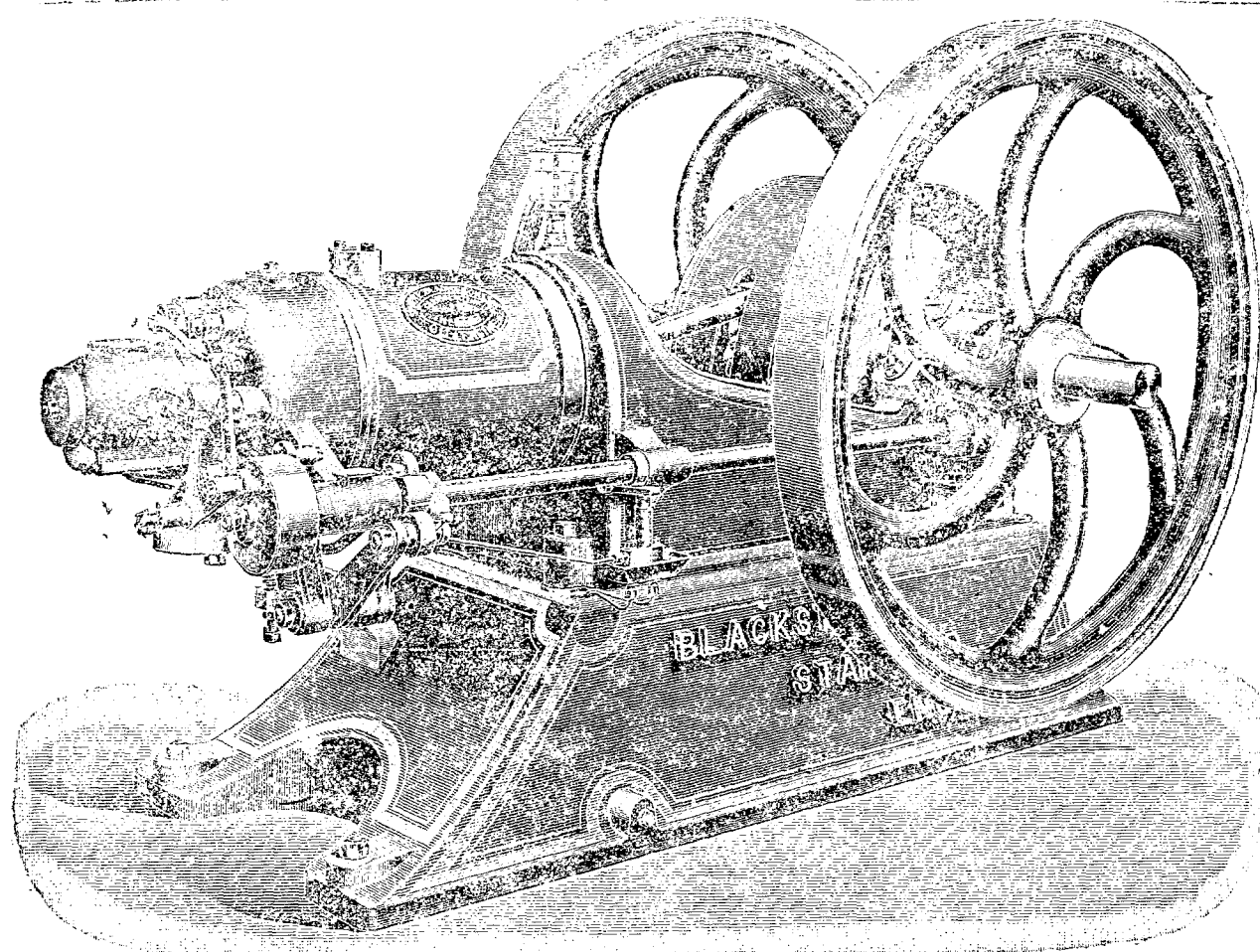
చెన్న పట్టణము 1919 వ సం॥ డిసెంబరు నెల 4 వ తేది మంగళవారము

NO. 207

సంపుటము. ౬

[illegible]

నందిక ౨౦౨

బాక్సు స్టోను ఆయిల్ ఇంజనులు.

జీవనాములు, క్రూరు ఆములు మున్నగు చమురుల నుపయోగించి పనిచేయునట్లు తయారు చేయు బడినని.

ఈ రాజధానిలో అనేకమైన స్థాన ప్రాసాదములు పనిచేయుచున్నవి. ఇటువంటివలకు మంచి తృప్తినిచ్చినవి. పూర్తియైన నివరములకును ధరలకును నేడే మాకు వాముకు.

ಸೋಲಾ ವಿಜಯ : ೨

మూర్ఖులు నన్ను ఓ కో., (ఇండియా) లిమిటెడ్,

1806

ఇంజనీయర్లు

సం. 9, సెక్యూలెను బీచ్, మద్రాసు.

బొంబాయి, బెజవాడ, లావోరు, తంజావూరు.

అవ్యుత్తాంజనము

తలనొప్పిలకు ప్రసిద్ధి కెక్కినది.
ఇతర వివిధమైన నొప్పిలను కూడా
మా అమ్మతాంజనమును వాడి
వంత్రాచారమున నయియున్నది.

మలభ కాల 0-8-0 అక్షాంశ.

మోహిన్యైలము దు 0-12-0

తామర తైలము 0-6-0

సంతకమార్గము 0-2-0

అమ్మ తాంబూనం దీపో,

6, తంబుశెట్టి వీధి, మదరాసు.

అయ్యా, కోర్టుకు సంబంధించిన ప్రకటనలన్నియు చాల జలుగు అక్షరములతో యేమియు తెలియక వ్రాయుచున్నారు. అటువంటి ప్రకటనలలో అక్షరము పొరబాటు కలిగినను వ్యవహారము చెడుచున్నది. కావున దయచేసి ప్రకటనలను కంప్లు వారు స్పష్టముగ విడిచిడి అక్షరములతో వ్రాసి కంపెనయెడల చాల శృంగ్ఖలము, లేని యెడల తప్పుల లేడలై ఉపయోగము లేని ప్రకటనలై వ్యవహారపు సంగతులను వివరముగా తెలుప జాలవు. కొన్ని సమయములందు పకాలమునకు తమ ప్రకటనలను వేయజాలక త్రిప్పివేయవలసి వచ్చుచున్నది. వ్యవస్థాపకుడు.

తామర తైలము

తామర, తీట, గొట్టి, మంచినీరు

దర్శ 1-5 అ. 8. 12-5 మ. 5-5. 10) 5 య. 25.

చికిత్స:—పురుగుల జంట కుడిచేయిని గర్భాశ్రయ మంది పీఠానికి తెచ్చుట జయోగ్యము. ఇందుకు వేరు వలసిన వైద్యము:—1. మందు లోకవర్మములతో మిశ్రమము. 2. పురుగుల జంతు మందుల వాడవలయును. 3. పురుగు లెరిగి పురుగుండ వేయవలయును.

మర్మము :- దూరము, సంగమములవలననే పుట్టు, పోషణ, రసీకారము, మందులకల వాడనాపుట మొదలగునవి. అందుచేయుగా తన కరితమంతట బాధ్యునిది ను నివృత్తిని జూచును.

అమ్మ తాంజనమ్మ డిప్లో - బోంబాయి, మద్రాసు.

ఆంధ్ర దినపత్రిక చందా.

12 మా నమలకు 18-0-0

6 మానవములకు 9-0-0

శి మానమూలకు 4-8-0

1 మానవమునకు 1-8-0

ఆంధ్ర వారపత్రిక చందా.

12 మా. సమాలయము 3.0-0

కా ర తాం నాఁడె యీ కృష్ణానామ సంకీర్తనము,
 సంకీర్తన బుద్ధివంతులకును, నామ సంకీర్తన బుద్ధి వంతులు,
 సంకీర్తనాచార సంస్కృతజ్ఞులగు మున్నె యందాఁడునుచును,
 ఆంధ్రప్రదేశ్ కా రాజ్యమున, కంబుకొట్టి వీధి మదరాసు

[illegible]

కృష్ణదేవ రాయలు ఆంగ్లవంశమున వాటినిగా చేయ
వలెనని కోరినట్లుంటే ఈ కాలమున వారికి సహాయము
చేయవలెనని కోరుతున్నాడు. ఇట్లా చేస్తేనే, వివక్షరూ
పకు మూలమున దోషమును దుంపకము చేయడానికి
వీలవుతుంది.

17. సాధారణముగా ఎప్పుడును ఎడిటరు లోతు
చెరువులలో వుండే చేపలను ఎట్లా పట్టికే బాగా వుంటుందో
అట్లేదేని కనుగొనిదానికి కూడా ఈ కాలమున ప్రయత్న
ములు చేస్తూవున్నారు. అటువంటి లోతు చెరువు ఒకటి కడి
గి దువ్వును గ్రామముల వద్ద నున్నది. అక్కడ వుండే
జాలరులకు లోతులేని నీళ్ళలో మాత్రమే చేపలను పట్టుకొనే
కద్దలి తెలుసును గనుక వాళ్ళు ఆ ప్రాంతవద్దను లోతు
చెరువులలోవుండే చేపలను పట్టుకొనేలా వున్నాడు. ఎప్పు
డయినా వానా ఆ రేచోయి ఆ చెరువులోవున్న నీళ్ళు తగ్గి
పోయి వున్నప్పుడు మాత్రమే వాళ్ళు దానిలో వుండే చేపలను
పట్టుకొనేదానికి యత్నము చేస్తూవుంటారు. ఇంకా అనేక
చెరువులలో కూడాను అవి ఎడిటరులవద్దను మాత్రమే కా
కుండా, సంబంధము పొందునటు చేపలను పట్టుకొనేదానికి
వీలయ్యేటట్లు చాలా బాగా వుంటుంది. చెరువుల ఎడిటరు
లవద్దను మాత్రమే జాలరులు చేపలను పట్టుకొంటూ వుంటే
నన్ను, చెరువుల నిడివుండేటప్పుడు వాటిని పట్టుకొనేతరు
దా వుంటేనన్ను చేపధరణ స్థిరపత్రా వుంటుంది. అప్పుడు
జాలరులకు అంతగా లాభము వున్నట్లుండదు. మోదాడు అనే
చోటను కొత్తచెరువులో చేపలను వేసి కృష్ణదేవ రాయల
చెరువును పూర్వము అమ్మేటట్లు చేయడానికి ఈ కాల
మున తగిన ప్రయత్నము చేస్తూవున్నారు.

నిదనవోలు.
(ఒక విలేఖరునివద్దనుండి)

నిదనవోలు, నరసంబంధము:—ఈ గ్రామమున (కొంగ
లింగేశ్వరుని దేవాలయములకును, దానికి ధర్మశాస్త్ర జమీదారు
వారు. ఈ జమీదారు సీసవర్ నిష్ఠులులో నున్నప్పుడే దేవాల
యమునకు వాగుచేయును నక్షత్రముతో గర్భానికి పూర్తి
గాను అంతరాలమును కొంతకు పడగొట్టి పునాదులు తిసి
విడిచివెట్టి రమారమి యుండేదయినది. ఇంతకును దానిని
కనుగొనవారు లేరు. దేవునికి సాహసీ రమారమి వేయూపా
యము వచ్చునట. హిందవులు మతమునందు క్రైస్తవేవాదగాను
ధర్మకర్తలు యాతీరున గుడిని బాగుచేయునట్లు మిన్నకున్నను
దూరకొనినాని, మహమ్మదీయములయందైనను, క్రైస్తవతత్వములంద
యినను ఈలోకము లితరకాలమునకునా? నాలుగు దినముల
క్రితము గ్రామములోని తగు మనుష్యు లందఱు చేరి సభిచేసి
రమారమి రెండుమాసములలో కేవలమును బాగుచేయును
టకు ప్రయత్నింపని యెడలను, ఆచేపు తాలూకు సామ్యు
కొన్ని వేల అందునని తలంపబడుచున్నది గాన సమావేశము ప్రయ
పించి యంతటియందే యేటేట సంబర్హిరాదిదినముల గరి నాలు
జమాఖర్చు వినిపించుచుండని యెడలను దొరతనమువారి
వ్యూహా లిగింపని చేయుటకుగాను కమిటీ కేర్పరచింట్లు
తీర్మానించిరి. దేవాలయము జమీదారువారి క్వంటాక్షు
కాదు గాన కేవలమును తీర్చిలో మరమ్మతు చేయుంత
ప్రజలకు ప్రీతిపూర్వకముగా.

ఇదిక్రొత్తజిల్లాకు మధ్యస్థముల మనునని పదవతి
యేర్పడగానే సేవకేస భూముల విలువయెక్కువ చేసిరి కాని
ముఖ్యము ఏలూరే కాని నిదనవోలు కానేర దని యిటీ
వల వ: లును పుట్టివెరి.

నిదనవోలు గుడివారిలకు వేయి రైలుమార్గ మంతలో
వారంభింప బడదని తెలియుచున్నది.

న మ్మ క ము
బంగారు, వెండి, రత్నముల
నగలును, ఇతర వస్తువులను
వాటిను యిచ్చిన వుచ్చుకొని వైకయ ఇవ్వబడును.
ఉమ్మడి - రామయ్య శెట్టి,
గురుసామి శెట్టి కంపెనీ,
నగలవర్తకులు, మదరాసు.
నగలు వాణ్యముగాను, పూచీతోడను సుయైన ధర
లకు తియ్యబడేసి నికయించుట కుంచుచును. తయ
రున లేనివాటిని అతిక్రమముగా అమ్మరుమేరకు తియ్య
బడే ఇవ్వబడును. ఒకసారి ఆర్డరుఇచ్చి నగలు తియ్య
బడే చుకున్నవారికి మాసవ్యయము తెలుసును. (649-1842)

వారత రాజ్యాంగ సంస్కరణములు.

ప్రభుత్వ ప్రకటనము.

హిందూదేశ రాజ్యాంగ సంస్కరణముల చట్టము ప్రజల సభలో
డిశంబరు 9 వ తేదీని అంగీకృతమయ్యెనని హిందూదేశ మంత్రిగారు తెలియబరచిరి.

సవరణల చర్చ
అధ్యక్షుని సూచన.

అందఱు, డిశంబరు 9:
ప్రజలసభలో మొదల హిందూదేశ రాజ్యాంగ సంస్క
రణములపై చర్చ ప్రారంభమగునపుడు అధ్యక్షు డిట్లు చెప్పె
డు: 7 వ క్లాజుకు వెక్కుకుది సభ్యులు ఎన్నియో సవరణ
ల సవరణించిరి. అన్నయి మూడు ముఖ్య విషయములకు
వాగ్దాదుడేకపటివెనది. తమక వాసవరణల నన్నిటికీమూడు
భాగములుగా విభజించి చర్చించిన ములభముగ సందగించని
వాయానము. ఆయాభాగములలో తమకా స్త్రీయోజక
స్వాతంత్ర్యము, అధ్యక్షుల సమర్థు, ఎన్నికదారుల సమర్థు.

స్త్రీయోజక స్వాతంత్ర్యము
ఈ ముఖ్యము గుర్చి మేజరు హిల్లు మొదలుగా గల
వారు చేసిన చర్చకు నిమిత్తి క్రితలో ప్రకటించెడిమి.

బెన్సెట్టుగారు
హిందూసంగతుల సవరణల బలపరచిన వెలక బెన్సెట్టు
గారు దాని నెరిపించిరి. జనాభాప్రాధమికమును గాన పోవుట
మందలి కాదనియు, ఈయంతయు ఇండియా కాసన సభలకు
విడువ కచ్చుననియు, బొంబాయికాసన సభవారితలో నే ఇట్టి
ఏర్పాటుల వొనరించెదనియు, బొంబాయి స్త్రీ లెంతగాల
మో చేయించెదనయి వారు చెప్పిరి.

ఫిర్రుగారు
వెంటనే ఏదియో నిర్ణయము చేయుట అవసరమనిరి. చట్ట
మున సాధ్యమైనంత త్వరలో కానియిట అతి అవసరము. కా
నన మిట్లుండిన ననే రాష్ట్రములలో వెంటనే స్త్రీని
యోజక స్వాతంత్ర్య మియ్యబడగలకు (ప్రస్తుత మి సమర్థుల
పంజాబులో ప్రవేశ పెట్టుట తుదికముగాను అందుచేత నే రా
ష్ట్రములందీ సంస్కరణల ప్రవేశపెట్ట దగినో ఏరాష్ట్రము
లందు కూడదో ఆయంతయు వాయారాష్ట్రములకే విడిచిపెట్టు
దము. సవరణ ఒడిపోయెను. ఆస్తవ ప్రభ్యుసవరణ కనమాలము
గ ఓటు నిచ్చెను.

కర్నలు విజ్ఞప్తుగారు
7 వ క్లాజుకు మూడు సవరణల సవరణించిరి. మొ
దటి సవరణ బొంబాయి, పంజాబు, మధ్య రాష్ట్రములందలి
కానసభలకు ఆ రాష్ట్రములందునువారు తప్ప ఇతరులు ఎ
న్నుకొనబడ కూడదని నిశ్చయము నెదిరించుచున్నది. రెండవ
సవరణ వైతిక రీత్యావోమము చేసిండులకు గాక మ రే కార
కాంతములచేతైన గర్భమొట్టు కొలువునుండి తొలగిం
ప బడినవారును, కాలాగారమునందు బడినవారును కానన
సభలకు జోవుట కెట్టి మధ్యంతర మందరాదని నిర్ణయించు
చున్నది. మూడవ సవరణ రాష్ట్రము కానన సభములను
ఏ సభ్యులను సామ్రాజ్యకానన సభము దుండరాదను
ఏర్పాటు తొలగింప నుద్దేశింప బడెను.

ఈ సవరణల సంగీకరించు నెడల చట్టము దుర్బోధము
కాగలదని మామేగుగారుచెప్పిరి. హిందూదేశ ప్రభుత్వమువా
రిట్టి చిల్లరనియమును లోకమునపుడు పూర్ణ మెట్లులో జరిగిన
చచ్చకు కొంత ప్రామాఖ్యత నిచ్చెదను. ఈచర్చనుండియి, వారికి
తెలిసిన సమాచారములను బట్టియి హిందూదేశ ప్రభుత్వము
వారు చేయు నిబంధనలు మరల ప్రజల సభలో చర్చించబడి
గలవు. ఏరాష్ట్రము యొక్క కానన సభ్యులు ఆరాష్ట్రము
లోని వారుగ నే యుండవలయు నని నిబంధన విలసి
అంత ప్రయోజన మేదియు లేదు గావు న
అది అంతయందలి కాదు. కాని భారతమును మాత్రము యంత
మునుగూర్చి ఇండియా ప్రభుత్వముకారిని చాల తొందర చేసిరి.
అయిదు రాష్ట్రములలో ఈ నిశ్చయ మావర్తికమని నిర్ణయంప
కుంటుట వారిదనుమానమువలనగలిగింది గర్భమొట్టు కొ
లువునుండి తొలగింపబడువారు ఎవరును కానసభలకు జోనూ
డదనటకు వీలులేదను అంతయు వాయొంటు కమిటీవారంగీక
రించిరి. ఒకేసభ్యుని రెండుసభలయిం దుంచగలము మంది
కారు. అందువలన తన సొంతేకాలము. సవరణ లన్నియు
నోడిపోయినవి.

వైదికుల ఎన్నికలు.

భారత సైన్యమునకు, పార్లమెంటునకు, దేశభాషకు
ప్రాముఖ్య జనులను చేర్చిన వారిందలికిని ఎన్నికల పాత్రుల
నియమించు చేయబడిన సవరణలను గూర్చి ముఖ్య గారిట్లు
చెప్పిరి. సాధ్యమైనంతత్వరలో నియోజకవర్గము నెంత వికాల
వంతముగా జేయ వీలయినంత వికాలవంతముగా జేయవలయు
నని వాయొంటుకమిటీవారు కోరుతుండిరి.

నూతనచట్టము ప్రకారము 50 లక్షల కంటె ఎక్కువ
మందికి ఎన్నికల పాత్రులుబడెను. అనగా ఇప్పుడున్న వారికి
ఏడంత లక్షముగా జేయబడిన మామేగుగారు నొక్క
చెప్పిరి.

ఇంతకంటె మోద్దించుట చాల కష్టమనిగూడ నకును
చెప్పెను. వీలయినంత వికాలవంతము చేయవలయు నంటిమే
గాని మహమ్మదీయులకు సంత వికాలవంతముగా జేయవలసిన దని
మేము చెప్పలేదని యరికు కలికెను.

కమాండరు కెన్వర్టీగారు సవరణలను బలప చిరి ప్రతి
విశ్వవిద్యాలయ పట్టభద్రులను నా విశ్వవిద్యాలయ సభ్యుల
నెన్నుకొనుట కొక ఓటుండవలయు నని
గూడ యరికుపహించెను. ఈ సవరణ సంగీకరించు నెడల
ఎంతయందీయో మైసూరుకు నియోజకాధికార మియ్యబడు
నని కర్నలు ఆక్షంబు గారినిరి. 7, 8 క్లాజులకు జేయబడిన
సవరణ లన్నియు నోడిపోయెను.

కానన సభాధ్యక్షుని ఎన్నిక.

కాననసభల అధ్యక్షులను ప్రవేశి ఎన్నుకొనవలయు
ననుచు ముఖ్యగారు 9 వ క్లాజుకు కొక సవరణ సవరణించిరి.
ఈ భాగ్యతాయోద్యోగము వహించుటకు ఇంగ్లండునుండి
ఎరిరైన సుపరవనిసవని నూదింప బడినగాని భాగ్య
తాయుతుడగు ఏభారతీయును నట్టిరిగను కొంతదని
ముఖ్యగారు చెప్పిరి. ప్రవేశింట్లు చేయవలయు పనులను
శ్చి ప్రిరముగ జేయగలగు భారతీయు లెంతయందీయో కలరని
అరికు తెలివెను. ఈసవరణ చాల అసంగతముగా నున్న దని
మామేగుగారు రిసిరి.

మొట్ట మొదటి ప్రవేశింట్లులను గూర్చి ఇట్టి నిశ్చయము
చేర్చుచుటవలన భారతీయులలో కొంతమంది కాభాధంగము
కలుగవచ్చును. మొదటి ఇండియను స్పీకరు ప్రజలసభలోని
స్పీకరుపని బాగుగ చేర్చుకొనవలయును. అని బెన్సెట్టు
గారు చెప్పిరి. 9 వ క్లాజుకు చేయబడిన సవరణ లన్నియు
నోడిపోయెను.

క్రైస్టియనులను 10 వ క్లాజుకు పూర్తిగా
తెచ్చిన సవరణ ఒడిపోయెను. అది ఎన్నిటికీ రాష్ట్రముకాక
గా నరదని మామేగుగారు చెప్పిరి. రాష్ట్రముకాంతి సం
రక్షణలకు సంబంధించిన అంశములను గూర్చి సభలో భా
రాతముగ చర్చచుగలము ననుచు కర్నలు వెడ్డివుత్తుగారు
11 క్లాజుకు ఒకసవరణ తెచ్చిరి. గర్భమొట్టు గారు రాష్ట్రముకాంతి
సంరక్షణలకు పూచీవారుడుగనుండుటావశ్యకముగనకట్టికాం
తిసంరక్షణలకుమిత్ర మొరించు కార్యములలో వేసిని కానసభ
లందు చర్చించిన ప్రజాకాంతి భంగముగనుగో వాటివిషయ
మున చర్చ జరుగనియకుండ జేయుటకు గర్భముగారి కధికార
మందెవ: యి నని మామేగుగారు చెప్పిరి. సవరణ ఒడి
పోయెను.

ఆలోచన సభా ద్యుద్దయమును నెదిరించు కర్న
లు వెడ్డివుత్తుగారు 17 వ క్లాజుకు కొక సవరణ సవరణించిరి.
రెండిన ఛెరుల యెడలమునని భారతీయులలో వెక్కుమంది
కోరుమిన్నునియు, రెండవ ఛెరుల మొదటిదాని నెదిరించు
ట వెడ్డివుత్తువద లేదనియు మామేగుగారు చెప్పిరి. సవరణ
ఒడిపోయెను.

భారతకానసభకు ప్రభుత్వపు ఎన్నిక లాభశక్తి కును
య కర్నలు వెడ్డివుత్తుగారు 18 వ క్లాజుకు కొక సవరణ సవరణ
ించిరి. ప్రభుత్వపు ఎన్నికలకు చాల లాభములందు ననియు,
ఇందునుగూర్చి తమకు భారత ప్రభుత్వమువారికిని ఉత్తర
ప్రభుత్వములకు బరుగుమన్నవనియు, కొంతమాన్యు బరుగ
వచ్చుననియు, కాని మొదటి కానసభ నిర్వహింపని ఎక్కుకొ

ఆంధ్ర పత్రిక

1919-వ సం॥ డిసెంబరు నెల 9-వ తేది

మంగళవారము

సంస్కరణములు: భౌతికరవ్యము

ఏ సవరణయు లేకుండనే, కానున్నసభ వారు సంస్కరణముల బిల్లు సంగీకరించిరి. 5-వ తేదిన మూడవమారు బిల్లు చదువబడెను. సభాభ్యుత్థులు తమ కష్టముగ్న సవరణలపై చర్చనకాశి మిచ్చి, మిగిలినవాటిని తీసివైచెను. సభ్యుత్సవముల లోపలనే దీనిని శాసనము గావించడంపట్టి కంటి దెలియచున్నది. కదివత్సరముల లోపలనే సంస్కరణశాసనమును పునర్విమర్శించుటకు విచారణసంఘ మేర్పడవలెనని బెజ్జెస్వరయ్యగారు సవరణను ప్రతిపాదించిరి. మాంటాగూగారు తిరిగి జవాబు పాటనే పాడిరి. భారతీయుల కోర్కెపై కట్టి సంస్కరణము లొనగబడుట లేదు. మాంటాగూగారును వారి స్నేహితులను భారతీయుల యొడ జాలిదలచి సంస్కరణముల నొసగినటుల దోచుచున్నది. భారతీయుల వాంఛలు త్వరలో సఫలము గానియెడల, ఆందోళన పతితయిండునని బెజ్జెస్వరయ్యగారు రసిరి. మాంటాగూగారు రలుల దలచుట లేదు. ఆందోళన మికిమీడి జరుగునని వారు హింసజాలరు. ఆందోళన యొక వేళ జరిగినను, కదివత్సరములలోపల ఎక్కువ సంస్కరణములు ప్రసాదించబడ వనియ, అందుకు మారుగ విచారణ సంఘము గూడుట ఇంకను ఆలస్యముగ ననియు, భారతీయులు మిగుల సత్వరాభివృద్ధి జూపిన విచారణ కదివత్సరముల లోపల జరుగుట కాటంక మెద్దియు లేదనియు, మాంటాగూగారు నుడివిరి. భారతీయుల కధిక సంస్కరణములు త్వరలో చేకూరవలయుననిన, వారు ఆందోళన మూని వేయవలయు నట.

పార్లమెంటు సభా వ్యవహారములలో విశేషానుభవముగల మాంటాగూగారు రిటుల నుడువుట ఆశ్చర్యకారణ మగుచున్నది. ఆంగ్ల దేశ చారిత్రమునందా, ఆందోళనలేతండ్లవాక్కులను ప్రసాదించిన నిదర్శన మొక్కడను గానరాదు. రాజకీయ విషయములలో బౌద్ధార్థమునకంతగ తావున్నటుల, ఆంగ్ల దేశ చారిత్రము తెలుచుకున్నది ప్రస్తుత మొసగ జడిససంస్కరణముల ఆందోళనాక్రమణముగా వని, ఎవరును విశ్వసించజాలరు. భారతదేశీయులై కమత్తముతో దేశవాంఛలనొకను దృఢముగ దెలిపియుండినచో, సంస్కరణము లధికముగ చేకూరియుండెడివనటకు సందియములేదు. బిల్లులోని సంస్కరణముల నిచ్చిన మహా ప్రసాదముని తెలిపెడికడు మొకటి యుండటచేతనే, సంస్కరణము లిట్టి సంకుచిత యావము దాల్చినవి. కేంద్రప్రభుత్వమునందు శాశ్వత నానగమని భారతీయు లేక గ్రీవముగ కొరిస కోర్కె నిరాకరింపబడినది. ద్వంద్వప్రభుత్వము ప్రసాదించబడి, ముఖ్యశాఖ లనేకములు అధికారవర్గము వారి పరము చేయబడినవి. జన్మస్వాతంత్ర్య సంరక్షణము బిల్లులో నిముడ్చబడలేదు. వాణిజ్య స్వాతంత్ర్యము సందిగ్ధముగ విడిచిపెట్టబడినది. ప్రభుత్వ కార్యదర్శి సభను తీసివేయమని భారతీయులేగాక క్రూరసంఘమువారునూడ, సూచించియుండిరి. కాని, ఆసభ నిలచియేయుండును. భారతదేశ నాయకులందరును తగిన

వట్టుదల జూపకపోవుటచేతనే, నిట్టి అసంతృప్తి కరముగు చట్ట మీ దేశమున కీటుబడుచున్నది.

ఆందోళనపు రహస్యమును భారతీయులు గుర్తెరిగియే యున్నారు. తగిన ఆందోళన లేనిది, చిటిమ దేశీయులు తమ మొరలను చెవిబెట్టకని వారికి దెలియను. వంగ దేశపు విభజనము, ప్రజాఆందోళనచేతనేరద్దజేయబడెనటను ప్రకటనద్దము. ఎంతదాచినను, మింటో మార్లే సంస్కరణము లాందోళనాఫలితము లనుబడు సాది మము లేదు. మాంటుఫర్డు సంస్కరణములయినచు, ఆందోళన లేకుండనే చేకూరినటుల నిజముగాదు. ఇండియా ప్రభుత్వమువారి సవరణలు మొలగిపోవుటకు, ఆందోళనమే కారణము. స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము గుర్తించబడుట కాందోళనమే కారణము. సంస్కరణముల కట్ట బర్మా వాసుల యిష్టమైయో కనుగొనుట కాందోళనమే కారణము. తుర్కీ సమస్యను త్వరలో పరిష్కరింపబూనుకొనుట మహమ్మదీయుల ఆందోళనమే కారణము. ఆందోళన లేనిచో, ప్రస్తుత స్థితిలో ప్రజలు సత్వప్రయత్నములు, అధికారులు తలంతును. ఆందోళన యున్నచో, అధికారులకు చిక్కుల గలిగించుటకు ప్రజలు ప్రయత్నించుచున్నటుల వారు బలుకుచుండుదు. మాంటాగూగారి హితము నవలంబించి, భారతీయులు మానముప్రవహించుచో, అభివృద్ధి చేకూరుట దుర్లభమగును. భారతీయుల సక్తి జూపనిది తమకేమని, ఆంగ్ల ప్రజలూరకొందురు. లేబరుకక్షమువారమునకు అటులనే దలంతురు స పూర్వ స్వరచాలనము నిర్ణీత కాలముతో తప్పక ప్రసాదించబడునని వాగ్దానము జేయబడు నెడల, ప్రజలందోళనకు పాల్పడరని నాయకులును వాగ్దానము జేయవచ్చును.

అటులగాక, ప్రజలిపుడు పరీక్షకు తాళవలసియున్నాడు. పరీక్ష ఫలుపువారెవరు? అధికారమును ప్రజల కర్పించవలసి? అధికార వర్గము వారే. ప్రపంచ చారిత్రమునం దెక్కడను నిట్టి పరీక్షల నెలకొల్పి స్వాతంత్ర్య మొసగిన నిదర్శనములు గానరావు. భారతీయులు స్వరచాలనమున కన్నులను సిద్ధాంతమే ఇట్టి వికరీతనూచనలకు కారణమగుచున్నది. లేబరుకక్షము నాల్గు సంవత్సరములలో సధికారము బూనవచ్చుననియు, అందుచే పది వత్సరముల కాలపరిమితితో తాము కట్టుబడియుండ నవసరములేకుండ సవరణ గావించవలసినదనియు, కలనల్ వెజ్టిపుడ్డుగారు స్పష్టపరచుటొంతయు భావ్యముగ నున్నది. చునము చేతికి జక్కిన సంస్కరణముల నుపయోగించక తప్పదు. అవి దేశాభ్యుదయమున ముఖయోగపడునటుల జూడవలసిన శాశ్వత ప్రజలపై నిలచియున్నది. అటులని, దేశమున కవసరమగు నిరేర సంస్కరణముల కొర కాందోళన సలువక, నోయ మెదల్చుకుండుట, మిగుల నష్టదాయకము. ప్రజల కోర్కె లింతటితో సఫలమయ్యెనని, ఆంగ్ల ప్రజలు తలంచి ముఖ్యముగ సంస్కరణముల నిచ్చుటకై వెరుదీయుటకు, భారతీయులు ఖోడ్చడిన వారగుదురు. మాంటాగూగారి హిత మెటులున్నను, గమ్యస్థానము జేరువరకు ప్రజలు దృఢప్రయత్నముల సలువక విషయలేదు. కాంగ్రెసు సభయు తదితర సభలును ప్రజాశత్రుముల నసవరతము వ్యతిరేకింపకుండ నుండజాలవు.

హిందూదేశము త్వరలో సధినివేశ రాజ్యస్థానము బడయుట ముఖ్యవసరము. అంతర్జాతీయ సంఘమునందు హిందూదేశమున కర్హస్థాన మొసగబడినది. మిగిలిన జాతులతో బాటు హిందూదేశము ప్రాచీనచరిత్ర వ్యవహారములందు

జోక్యము కలుగజేసికొనవలెను. ప్రపంచమునా తులికమీద పోరాటము మూలమున గాక, సమాధాన పూర్వకముగ తమ వివాదములను పరిష్కరింపకొనవలయునను మద్దేశముతో నానాజాతుల సంఘము నిర్మింపబడినది. కాని అవ్వత్సత మగు హిందూదేశ మీ శాశ్వతలను సక్రమముగ నిర్వహించ గలుగునా? ఏ జర్మనీయో, నానాజాతుల సంఘపు విధులను నిరాకరించుచో, దానిని బలవంతపెట్టుటకు హిందూదేశము ప్రస్తుతస్థితిలో నైసికసన్నాహములను స్వతంత్రముగ సలుపగలుగునా? ఇంతియు గాక, భారతీయులు విదేశములలో పడుచున్న సగచాట్లకు పారము గాన్నించుట లేదు. ఏ దేశమున కయికను వెడలి, ఎంత నడకువతో ప్రవర్తించుచున్నను, భారతీయులు తృణీకరింపబడుచున్నాడు. వారిని అధినివేశ రాజ్యవాసులనేకమగు కడగండ్ల పాల్సేయుచున్నాడు. ఇట్టి స్థితిలో విదేశములో నున్న వాడనులకు, హిందూదేశీయులు సంతోషించుటకు కర్తవ్యము గాక యున్నాదు. వారిస్థితి నినునంతయును సహనయోగ్యముగ గావించుటకు, దేశీయు లేనిము చేత గాక మారకొనవలసినవారగుదురన్నారు.

ఎంతకాల మినిస్సెహానుస్థితి కుండు, భారతీయులు మెలగుచుండవలెను? తమ దేశమున కవసర మగు వాణిజ్యపద్ధతినీ నెలకొల్పుటకు, ప్రజల కధికారము లేదు. జాయింటు కమిటీవారి సూచనలవలన ప్రజాధికారమీ విషయమున విస్తరించుటలేదు. ముచ్చుండు ప్రాచీనచరిత్ర సమస్యలలో కెల్ల వాధిక సమస్యయే ప్రాముఖ్యము వహించుటకుల గవ్వట్టుచున్నది. అట్టితరీ హిందూదేశపు ఆర్థికస్థితి యిచ్చుటిలన వికముంచును నిలచియుండుచో, ప్రపంచ స్పృహలో హిందూదేశము వెనుకబడకమానదు. రాజ్యాంగ సంస్కరణములపుడు, విశేష ప్రయోజనము గలిగించనేరవు. కేంద్ర ప్రభుత్వము రాష్ట్ర ప్రభుత్వములతో బాటు స్వరచాలనాశాశ్వతలను త్వరలో వహించవలసిన యవసరమిపు డధికముగగవ్వట్టుచున్నది. ప్రస్తుతపున రాష్ట్రప్రకారము, కదివత్సరముల పిమ్మటగాని, కేంద్రప్రభుత్వ సంస్కరణముకూర్చి యోచించబడదు. విచారణ సంఘమువారపుడు జేసిడి పరీక్షలో, హిందూదేశ మొకవేళ తప్పిపోయినచో, మరి పదివత్సరములవర కీసంస్కరణము తలపెట్టబడదు. అట్టితరీ మేము వైసజూపిన కష్టములు హిందూదేశము నింకను నధికముగ వెంటాడుచుండును. అందుచే మన నాయకు లిప్పుడు రాజకీయ సమస్యను విశాలదృష్టితో జూచుట యవసరము. తాత్కాలిక లాభదృష్టితో ఏక్షించిన ప్రయోజనము లేదు. గమ్యస్థానమును హిందూదేశ మెంత త్వరలో జేరిన హిందూదేశమునకేగాక ప్రపంచమున కంతయు సంతటి శ్రేష్ఠసంస్కరణము జరిగియున్నది, దేశీయులమహాసభవారు దీర్ఘముగ యోచించి, ప్రజల భౌతికరవ్యమును నిర్ణయించెదరు గాక! సంస్కరణము లెంత అసంతృప్తి కరముగ నున్నను, దేశీయులు వాటి నుపయోగించి ముంచుకు జనవలయునని, వైస తెలిసియుంటిము. భారతీయులు నిర్వృతింపవలసిన విధు లధికముగ గలవు. ఆంగ్లు లీతరుణమున నెలుల కృషిఫలుపుట యవసరమో, శేకటిదినము దెలిపెదము.

గోదావరి జిల్లా, తాలూకా బోర్డులు
ప్రభుత్వపు టుత్తరువు.

గోదావరి జిల్లా బోర్డుల యొక్కయు, ఆ జిల్లాలో నున్న తాలూకా బోర్డుల యొక్కయు సభ్యుల మొత్తపు సంఖ్యను ప్రజానియక్త సభ్యుల గరిష్ఠ సంఖ్యను వృద్ధిచేయవలసిన దని గోదావరి జిల్లా బోర్డు అధ్యక్షులు నవంబరు, డిసెంబరు, మార్చి, జూలై, ఆగస్టు, అక్టోబరు నెలలలో కంపెనీసూచనలను, గోదావరి జిల్లాకలెక్టరు ఆగస్టులో కంపెనీ సూచనలను, జిల్లాలో యితరులు కంపెనీ ఆర్డీలు తంతివార్తలు మున్నగువానిని జూచి, ప్రభుత్వము వారి క్రింది యుత్తరువును ప్రకటించుచున్నారు:—

రాజమండ్రి, కాకినాడ తాలూకా బోర్డులను విభజించి, గోదావరి జిల్లాలోని జిల్లా బోర్డు, తాలూకా బోర్డుల సభ్యుల సంఖ్యను వృద్ధిచేయవలసిన దని వైసె తెలుపబడిన సూచనలవలన స్పష్టమగుచున్నది. కాకినాడ లోకలభండు తాలూకాను కాకినాడ, పితాపురం తాలూకా బోర్డులకు విభజించుటకు 1919-వ జూన్ 7-వ తేదీన ఉత్తరువు లీయబడినది. ఆ సూచన నాచరణలో బెట్టుటకు వలయు విపులసూచన లంగీకరింపబడినవి. రాజమండ్రి తాలూకా బోర్డు విభజనమును, గోదావరి, పెద్దాపురం జిల్లాలనుండి కొత్తజిల్లా యేర్పాటువరకు అపి వేయుట ముంచిదిని ప్రభుత్వమువారి అభిప్రాయము.

2. ఇక యీ బోర్డుల సభ్యుల సంఖ్య వృద్ధి చేసి, యెన్నిక సభ్యుల సంఖ్యను పెంపొందించు వలయునను విషయము గూర్చి

(i) జిల్లా బోర్డు సభ్యుల గరిష్ఠ సంఖ్య 30 గురని నిర్ణయింపబడినది. కాకినాడ, పితాపురం తాలూకా బోర్డుల సభ్యుల సంఖ్య 15 గురు వంతున నిర్ణయింపబడినది.

(ii) జిల్లా బోర్డులోను, రాజమండ్రి, పెద్దాపురము, కాకినాడ, పితాపురము తాలూకా బోర్డులలోను మొత్తము సభ్యులలో 2/3 వంతు ప్రజానియక్త లుండవలె నని నిర్ణయింపబడినది.

(iii) జిల్లా బోర్డులో యెన్నిక సభ్యు లీ క్రింది విధముగ నియుక్తులు కావలెను:—

తాలూకా బోర్డు	ఎన్నిక సభ్యుల సంఖ్య
రాజమండ్రి	9
కాకినాడ	3
పితాపురం	3
పెద్దాపురం	6
పోలవరం	3

24

3. రాజమండ్రి తాలూకా బోర్డులోని క్రస్తుత సభ్యుల సంఖ్యను మార్పులవసరమని ప్రభుత్వము వారికి తోచుటలేదు. ఆ తాలూకా బోర్డులో ప్రజానియక్త స్థలములు 14 గును ఏ విధముగ విభజించవలయునో అధ్యక్షుడు సూచనల సంపప్రార్థితుడు.

4. కొత్తగా యేర్పరుపబడిన కాకినాడ, పితాపురం తాలూకా బోర్డులు యీ క్రింది విధముగ ఎస్టాబ్లిష్మెంటు నేర్పరచుటకు ప్రభుత్వమువారి కభ్యంతరము లేదు, ఈ ఆఫీసులు క్రస్తుతిము అదై యిండ్లలో నుండవచ్చును.

	యా	యా
హెడ్డు గుమాస్తా	25	2 35
సెకెండు గుమాస్తా	20	1 25
మూడవ గుమాస్తా	20	
అట్రెండరు	12	
2 బంట్రోతులు	9	50
మహల్దీ	8	

ప్రకటనములు

I

గోదావరి జిల్లా బోర్డుల సభ్యుల సంఖ్య 30 వరకును, అందు ప్రజానియక్త సభ్యుల సంఖ్య 24 వరకును నుండవలె ననియు, ఈ యుత్తరువు 1920 ఏప్రిలు తేదీనుండి అమలులోని? రావలె ననియు సభాయుతు లగు గవర్నరుగారు నిర్ణయించుచున్నారు.

II

క్రస్తుత మున్న కాకినాడ తాలూకా బోర్డును యీ క్రిందివిధముగ విభజించవలయు ననియు ఈ యుత్తరువు 1920 ఏప్రిలు 1 తేదీనుండి అమలులోనికి రావలయు ననియు సభాయుతులగు గవర్నరుగారు నిర్ణయించినారు.

2. తాలూకా బోర్డుల సభ్యుల సంఖ్యానివరములను వారి క్రిందివిధముగ నిర్ణయించుచున్నారు:—

లోకలభండు తాలూకా	లోకలభండు తాలూకా	సభ్యుల సంఖ్య	ప్రజానియక్త సభ్యుల సంఖ్య
కాకినాడ	కాకినాడ తాలూకా	15	10
పితాపురం	పితాపురం జమీన్ దీవిజను తుని జమీన్ దీవిజను	15	10

III

1920-వ ఏప్రిలు 1-వ తేదీ నుండి పెద్దాపురం తాలూకా బోర్డులకు యెన్నిక సభ్యులు 12 గురుండవలె నని సభాయుతులగు గవర్నరుగారు ఉత్తరువు విచ్చుచున్నారు.

IV

తాలూకా బోర్డుల యెన్నికలకు సంబంధించిన విషయములలో ప్రభుత్వమువారి క్రింది మార్పులను చేయుచున్నారు:—

నియోజక ప్రదేశముల సంఖ్య	ఈ ప్రదేశములలో యెన్నికలకు సభ్యుల సంఖ్య	తాలూకా బోర్డుల సంఖ్యలు
------------------------	---------------------------------------	------------------------

కాకినాడ తాలూకా బోర్డు.

1. కాకినాడ ఫిర్కా	4	
2. కోరంగి ఫిర్కా	3	రు. 30
3. గొల్లల మామిడాడ	3	
	10	

పితాపురం తాలూకా బోర్డు.

1. పితాపురం ఫిర్కా	4	
2. గొల్లపరోలు ఖండం	2	రు. 30
3. తుని ఖండం	3	
4. డి. పోలవరం ఖండం	1	
	10	

పెద్దాపురం తాలూకా బోర్డు.

1. ఆలమూరు ఫిర్కా	2	
2. రామచంద్రపురం ఫిర్కా	2	
3. వెంకటాయపాలెం ఫిర్కా	1	
4. పామర్రు ఫిర్కా	2	
5. తాపేళ్ళూరు ఫిర్కా	1	రు. 30
6. పెద్దాపురం ఫిర్కా	1	
7. రాగంపేట ఫిర్కా	1	
8. క్రత్తిపాడు ఫిర్కా	1	
9. రాతులపూడి ఫిర్కా	1	
	12	

బొంబాయి నేషనల్ యూనియను

బొంబాయి రాజధానిలోని జాతీయవాద కక్షమునకు బలము కలిగించుట కీ సంఘము 1916 సంవత్సరమునుండియు కృషి పలుపుచున్నది. ఈ సంఘపు నివేదికము ప్రోత్సాహకరముగ నున్నది. ఆంగ్ల దేశమునకు తంతివార్తల బంపుటకై తగిన సదుపాయముల నీ సంఘమువారికి గలిగించుటకు బాప్టిస్టాగారు కృషిపలిపి విజయము బడసిరి. వైస్రొ తంతివార్తల కేబుల్ క్రకారమే ఈ సంఘమువారును నివేదికములకు తంతివార్తల బంకగలుగుట, దేశమున కెంతయేని లాభకరము.

సంతోషవార్త

కంబాబులో క్రవేకింకగూడ దని లోక మాన్య బాలగంగాధర తిలకుగారిపై గావించబడిన నిషేధాజ్ఞ తొలగించబడెనని తెలిసికొనుట కెంతయు సంతసించుచున్నారము. బిహార ప్రదేశాలు గారియొక గల నిషేధాజ్ఞ గూడ త్వరలో రద్దగునని విశ్వసించెదము. తిలకుగారు, అమృతనారు కట్టణమునందు జరిగెడి కాంగ్రెసు సభకు వెళలి, సభ్యుల నెల్ల నుత్సాహపూర్వము గావించు నని యూహించెదము.

ఆంధ్రపత్రిక

సారస్వతానుబంధము

సాధ్యమైనంత శ్రమముగా వారమున కొక వర్షాయము ఆంధ్రపత్రికకు సంబంధించి సారస్వతానుబంధ (Literary Supplement) మొకటి ప్రకటింపబడుట కుద్దేశించబడినది. వాఙ్మయధురంధరులందఱును నానుకొనిపూర్వముగ అందున కనుపగు వ్యాసములను కద్యములను కదములను పాటలను కథలను విమర్శలను ఇచ్చుటనుండియు ప్రవాసికంపుటకు ప్రార్థితులు. విశేషములకు యథోచితమైన ప్రతిఫల మిచ్చుటకు కూడ నిర్ణయించబడినది. ప్రతిఫలాపేక్ష గలవా రా విషయమై ప్రవాసి తెలిసికొనవచ్చును. విద్యాధికు లందఱును తోడ్పడి యీ యభినవోద్యమమును జరుగదముగ జరకఁ బ్రార్థితులు — పత్రికాధిపతి.

చిత్తూరు:— ఈ నెల 6 తేదీ రాత్రి పాండవ విజయము అను నాటకము తెలుగున కదవ్వనా మునుగారి హిందూ బాలికా పాఠశాల పిల్లల సహాయమున నెరవేరి (గ్రేసు ట్రైనింగు విద్యార్థులు ప్రదర్శించి). సుమారు రూ. 150 కనులైనవి. కలెక్టరు గారిలెగాదు వారి కొమార్తె యు నియమిత కాలమునకు విచ్చేసిరి.

ఒకసంవత్సరము:— 4 వ తేదీ దివ్యప్రకాశ భిక్షుబాలధికు సంఘము కేంద్రము అనుచు 40 మంది యువధికులును టులు పాఠశాల ప్రాముఖ్యత గాన 10 మంది యువధికులని పాఠశాల యదుభూమి నుటకు ప్రార్థితులు.

మరణవార్త:— కాళహస్తి రాజు ఉయ్యల రాజగోపాల దామరయ్య తిమ్మరాజుని బనాదనము 5-12-1919 తేదీ నాడు కాలధర్మము నొందిరి. ముఖ్యత్యరము సకల వైభవముతో జయప బడినది. సుమారు రెండువేల జనసంఖ్య చేరెను.

గ్రంథవాచనము:— క్రస్తుత మార్గావు కేట దిద్ది ప్రముఖిని. గోమాటీ గావు కంతులుగారు గత దిశించు 30-వ తేదీని కారెపూడి గ్రామమునందలి లక్ష్మీ చెప్పి కేశవ గ్రంథాలయమును దర్శించినపుడు కొన్ని గ్రంథాల నిచ్చునట్లు వాదనా మొనగిరి. గతనెల 28-వ తేదీయ 12 ల కుగల, కందుకూరి రేణింగయ్య కంతులుగారి గ్రంథములను దయచేసిరి వారికి మార్కెట్ల తాత్పర్యమునందుల నర్పించుచున్నాము. — సా. రామనాథకృష్ణ.

శనివారము

అనుబంధం 1

[illegible]

మీద పట్టుకు నున్నవా ఁడయిండును.
 జగత్తు రాజుని గారికి సాక్షి యిట్లు తెలిపెను:—
 సాధువు వనికి పొవుచుండెను. అతనికి వేసిన నున్నపు పూత

న కొంత సేపు ప్రశ్నింపకుండ నూరుకొని కొంచెము విశ్రాంతి
 తీసికొని మంచి నీరు పుచ్చుకొని సేద తీర్చుకొనవలసి వచ్చెను.

అధికారుల కయ్యమైన సంకతులను చెప్పవలసి యందునని యు సందులన వారి యాగ్రహమునకు పోవుచు కారలని యందునని చెప్పి సాక్షి సంఘమువారి యొద్దకువచ్చి సాక్ష్య మివ్వవలయునని తీర్మానము నెట్లుగాను గాన ప్రశ్నించ సాక్షి యొప్పుకొనెను. సాక్ష్యమివ్వవలసి ముప్పదవగాని కోరికనుండుటచే తానికి కృతజ్ఞతలు చెప్పనేక సాక్షి సాక్ష్యమివ్వట కు వచ్చెను. ముప్పదవ గారు వ్రాసినందుండి ఆ త్రులములకు కూడ సాక్షి చాఖలులేనని. సాక్ష్యముయ్య పలయూచని సాక్షికి లేదు. కొన్ని సంకతులను చెప్పవలసియందున. వానిని చెప్పవలసిన అధికారుల కాగ్రహము నయ్యును. అందులన వారికి చిత్తులను కలుగవచ్చును. కాని సాక్షి నెట్లుగాను గాని యెదురుట నిలువ బడి వరి తీరింప బడినప్పుడు చెప్పక తీరింది కాదు. మెల్లమెల్లగ నెట్లుగాను గాని సాక్షిని కృత్రిమమున చెప్పవచ్చును సాక్షి ఒక్కొక్క సంకతిని చెప్పవలసి. 6-వ తేదీని కానూరులోని వారు దుకాణములను కట్టిపెట్టి భారతీయులు నుగియింపబోయి పనిచేయుటకు మారు కొదలచిపో వారు అధికారులకు భయపడి వారికి ఇచ్చుచు నుండవలసి దుకాణములను కట్టించుటకు గాని సభలను జరిపుటకుగాని మానకొనెడి.

వైద్యులు ముగ్గురు యాద్యోగులతో కలిసి కనికేయట చే వారు రిహాటింగు (నేలలోకి ప్రజలను చేర్చుచు) విషయమై ముఖ్యనిపుయ్యులను చెప్పిరి. గామమునుండి బాబులనుగని క్రిమిలను పోషింపబడు యాదవ స్వస్థులను నవన రింది నవనస్థులను సమీక్షియవల యని ఆ త్రువు చేసి నట్లు సాక్షి ఎ.తో నయ్య ముతోను, భయముతోను చెప్పెను. ఆయన త్రువు యనుచేతతో చెప్పకుండా సాక్షి రిప్పించుకో దుచుగాని ఆగష్టు 1917 లో శిష్టి నెంబు గవర్నరు గారు కానూరుకు వచ్చుచేసిన తరువాత ని బరిగవని ఒక్కొక్కరి సభలనుగూడ స్వప్రకారము. ఇతర కేసులను ప్రకారము విచారణ చేయవలసి పోలీసు గారు విచారణ చేయించుటకు నొందరీతి నుచు భయమున వా. నేను చేర్చియు నుండిరి. అట్లు చేసినందుల వాని భయమున చెప్పిపో లేరా కామిను ప్రయ్యోగముతో వరుసయందు. వారి వా నేను తో నేనుట కంగీకరించినపుడు వాని విడిచివేయించుచు నాను. శిష్టి నెంబు గవర్నరుగారు కానూరుకు వచ్చినది - 18-వ నెంబు విచ్చలవిడి జరిగెను.

మల్లక ఆహార్యుగారు ప్రశ్నించగా సాక్షి యట్లు తెలిపెను:- ఏమియు జనియించగా నేను లాహోరు శిల్లి ముప్పి 9 వ తేదీని ప్రాధ్వానముగా జరిగిన సభకు వెళ్లి యాద రాలెంబు లిల్లుల కృత్రిమము తగినపెట్టక నిలుపుట చేయి మని కభ్యర్థనవారిని కోరుచు కృతించిందిన తీర్మానమును పలకడపును గాను రుదించు గులాను మొహదీను గార్లు స్నేహితులగుటలన ప్రాధ్వానపరచిరి. నేనదివకు సభలకు వెళ్లి యుండలేను రాజకీయముల విషయమై అంతకు కభ్యర్థనించలేదు. మొదటిసారి ఆప్య కభ్యర్థనించితిని అసంగతి నైవసగానికి తెలిసి సభకు వెళ్లి ఆక్రంద ఉపన్యసించుట బాగుండలేదన చెప్పిరి. అంతటితో కానూరుకు సంబంధించిన విచారణ ముగిసెను.

కర్నూలు బి.బి.యనుగారు లాహోరు, డి.నెంబు 8:- గుజరతువాలా అల్లరుల విషయమై సంఘములకు విచారణ ప్రారంభించిరి. డిప్టీ కమిషనరుగ నుండి కర్నూలు బి.బి.యనుగారు వెనట సాక్ష్య మిచ్చిరి.

నాంటు పృథువు పృథివీకపుడు సాక్షి యట్లు చెప్పె ను:- నేను బదిలీయై అంబాలాకు వెళ్లిపోయి తిరిగి గుజర తు వాలాకురవ్యునందున 14-వ తేదీని మోటారువాడవచ్చి తిని. నేనదివకు రె.జె.యె గుజరతువాలాలో నుండిని.

ప్ర:- అమృతేశ్వరుల లాహోరులో చేసినట్లు గుజరతువాలా ప్రజలు చేయవలసినట్లు మీరు చెప్పితిరే దానికి ఆధార మేమిచ్చుది?

జ:- పోరుగాదు కాకట్లు చెప్పిరి. వరుసటి ఉదయమున వెల్లిర జరుగునని 18 తేదీ కాత్రి బాటు తెలిసెను.

ప్ర:- మరునాడు అల్లరి చేయటకు సత్ప్రయత్నముని రని మీరు రిపోర్టు చే తెలిపితిరే.

జ:- ఆ ప్రావరసాక్ష్యమునుబట్టి యట్లు వ్రాసితిని.

ప్ర:- ఇంకను ఏమైన ఆధారమున్నదా?

జ:- ఉన్నది. ఒక బాకర్లుతో త్రులదారు లిద్దరు ముగ్గురు అల్లరుల చేయించుచును చెప్పిరి.

ప్ర:- మీ కెటు చెప్పి?

జ:- ఆ బాకరు అలీగారు.

ప్ర:- అట్లా చెప్పిన వారెవరు?
జ:- గులాంసీంగు, అమర్నాథ్ గార్లు.
ప్ర:- మీని విచారణ చేసిరా?
జ:- ఇద్దరిని శిక్షించిరి.
ప్ర:- ఎంతక?
జ:- ముగ్గురు చేసివచ్చెను?
ప్ర:- మీ కింకదర్శనము? గానుచు లక పదములు ప్రయోగించితిరే?

జ:- కవులు వారికి కయ్యమైన అల్లరులు జరిగిన యెడల వారిని పట్టుకొనివచ్చి చెప్పితిని.

ప్ర:- వారు అల్లరులను పట్టుకుని చేయవలసిన పోయినను పట్టుకొందురా?

జ:- అల్లరులు జరిగినయెడల నది తమ బోధలవలన దర్శింట్లు భావించెదనని స్పష్టముగ చెప్పితిని.

ప్ర:- 6-వ తేదీనభారతీ వాయవయ అల్లరులచేయి మని బోధించినట్లుగవచ్చునదా?

జ:- ఆరోజున చేయలేదు.

ప్ర:- సభలో జరిగిన తీర్మానములలో వాడేపణ మేమైన నున్నదా?

జ:- ఏమి నులేదు.

ప్ర:- దురయ్యో కానూరుకు కానూరుకు కట్టవలయునని సభలో నుపయోగించిరి వా రెవరైన పుకార్లు?

జ:- అల్లరిచేసెంద మానుచు నేక చెప్పితిని. అల్లరు లేనప్పుడు చేసింక మీరు నిరూపించెను.

సాక్షి యట్లు చెప్పిపోయెను:- కొద్దిసేపు త్రొవేయి తురునాటి వుటకు నుండుచుండెను. రైలువేయం తెన తగుల బడుచుండ మాడలేను. మరెవలో చేసిన కృత్యం ఆగులకు నుండెను. 30-వాయులపోస తగుల జెట్టి. తులిగాపు తీగలకు నడిచిరి. రైలువే ముగ్గురును పట్టులై యుండిరి. వా రేమాత్రము పోవడమే చరణగాకు చెప్పి.

ప్ర:- విమాన మెప్పు బా బులకు చేసెను?

జ:- 6 వా బు ను

ప్ర:- ఎంతవరకు చేసెను?

జ:- 11 గురు చేసివచ్చి యుండును. 27 గురకు చెప్పి తీరితెను. ఒక బాబులకు 6 ముడి చెప్పిపోయిరి

యట్లుపట్ల ప్రావయముగా జరిగిన దురంతులను సాక్షి వివరించి జమీందారులు అల్లరులలో చేసినదములు వా యాధర్మము లగుటవలన వారు చేసినయెడల బాంబులనుంచి యుండుననియు సాక్షి తెలిపెను. అనాగోతము ఒకబోటునుండి పరియోగించుటకు వెళ్లి అల్లరులను కలిగించుట వలన వారికి ప్రమాదముల క్షృంభింపకు కల్పించి. గుప్పలులను కృత్రిమముగ కొట్టింట్లు చెప్పిరి. ఇతరులు గాను. చాలచుం పిల్లలను యుగతులను అల్లరులలో కలిగించుకొనిరి.

శ్యామూర్తి రాంసీంగారికి సాక్షి యట్లు తెలిపెను:- బిపోషియులను చంపియేయట కృత్రిమముగ వారిని ఆ బాపుకు అలీ ఆను బాకర్లుగారు పోలీసు నువరించెం డెంబు వార ను గారికి తెలిపిరి. నైని పుల ను తప్పుచు యూ రో పి య ను ల నే నరి ని గు జర ను వాలాలో కొట్టబోలేను పట్టుకొనివారిలో 16 గురకు విచారణ చేయకుండ విడుదలచేసి. వారు 6 వారములవరకు ఖయరులో నుండి యుండురు. ఇతర యాద్యోగులు చెప్పిన విషయములను విని ప్రజలను పట్టుకొనుటకు ఆ త్రువు చేసితిని. చాలమందిని పట్టుకొని పోలీసువారు కాబితాను పంపిరి.

నెట్లుగానుగారికి సాక్షి యట్లు ప్రశ్నితర మిచ్చెను:- భరణ వెకగుటలన గుజరతువాలా ప్రజలను ఇప్పుండి కలిగి యుండలేను. క్రితమైన రాబడి కలిగినవారు గవర్న మెంబు ఉద్యోగులను చాల ఇబ్బందిపడిరి. వారివారికి చాల కూరి నుట్టుటచే వారికి ఇబ్బందిలేనంతెను. పంజాబులో వెల్లిర త్వరగ రగులకొను ననుభయము ఇతరరాష్ట్రములలో ప్రయరణనుండుండకైన చాలాత్రుకలను పంజాబునకు రాకుండ త్రువుచేసిరి. ఇద్దరుకు శిష్టి నెంబు గవర్నరుగారు పంజాబీలు చాలరాజ భక్తికరాయలు లని పొగడిరి. వైద్యులతో ప్రేమించుటచే నల్లరులు జరిగివని.

ప్ర:- గుజరతువాలానుండి కర్నూరా లేదా, వై పరగణా ల నుండియా?

జ:- గుజరతు వాలాలోననాదకారు. వైవారు పంజాబులోనివారో లేక ఇతరరాష్ట్రములవారో నేను చెప్పలేను.

గుచ్చి గుచ్చి ఆదుగ నెట్లు చెప్పెను. పేర్లకుటకు ఒకపక నివ్వవారంబింది. నన్ను కామినిరిక్ష చేయవలసి నే ననుకొన లేదు. నన్ను పంజాబు గవర్న మెంబుగా రక్షుగగా నాయధి

ప్రావయము తెలుపుటవచ్చితిని. ఏకాగ్ర గుర తేదీ సభలో జరిగిన తీర్మానములలో వాడేపణ లేదు. వెల్లిర వికాసి యనుటకు చుండుడి అని యెవరును చెప్పలేదు.

కర్ విమర్శాత్ :- మీరు వాయవయ పట్టుకొనుటకు బయలుదేరినపుడు మీరొక నిరూపణ పోషించుచుండెదా?

సాక్షి :- నేను తమ (పోలీసులను) సాక్షి యట్లు చెప్పెను:- సాక్షి బాబులు 30-వాయుల ముగ్గురు కొనిరి పట్టుకొని పోయి. ఆ బాబులు యెవరికి విమానమును పట్టెను. నేను బాబులను పట్టుకొని పోయి. పంజాబు వాలా గారు, గులాంసీంగు, పంజాబు యంగరెంగు, యెమ్మిరిని మొదలు పట్టుకొంటిని. వారిలో కొందరు తిన్నగ పట్టుకు చేసికొని యుండబోయియును. వారిని సాధ్యమైనంత త్వరలో పట్టుకొని లాహోరుకు పంపి చేయిమే నాయులేటి. దివాను మంగళసీంగుగారు చాలాకొనుట గలవాని నేను చెప్పింపకు, వారు బాధ్యత క్రమత్తి ఆగవననాయకులుగా బాడ్లి హిందూవాల్లులును వెట్టిరి. దానికి వారు లక్షరూపాయల నిచ్చిరి. వారి కా సా మెక్కు క్కడ నుండి వచ్చెనో తెలియదు పట్టు కొనిన వారిలో హిందువుని మహమ్మదీయుని కలిపి అర దండకులను చేయించితిని. కావల నునని యట్లు చేయించితిని హిందూ మహమ్మదీయుల కభ్యర్థనను జెక్కిరించుట కిట్లు చేయలేదు. వారిని ఆ వాడే లాహోరుకు పంపితి చేసితిని. తది షానుకోజు లై నరకువాక వారిని గుజరతువాలాకు రప్పించి తిని. అతని కొనుటల నిద్దరిని పంపితి చేసివచ్చుచు 30 యెండ్ల వ య న్ను గల గో వా ర్ సింగు గారిని పట్టుకొంటిని. ఆ తదేమియు నేరము చేయ లేదు అతని కొనుట తెక్కడనున్నాలో చెప్పలేను. అతని ఆస్తి ప్రభుత్వమునకు దాఖలుపడుట త్రువుచేసి అతని పాలములలోని పంటకు ముట్టుకొనిన వారిని గుండువెట్టి కొట్టిం దెదనని ఆజ్ఞాపించితిని. ఎన్నియోకార్యములు చేయవలసియున్నవని చెప్పి దానివలన ప్రభుత్వమునకు లేసెంద మానుమని నే ను భా మ్మ ను గారిని కోరితిని. ఇది మాన్యు లాను ప్రకటించుటకు పూర్వము జరిగిన సంభాషణ. 14 వ తేదీ కి విమానములు గుజరతువాలాకు వచ్చి ఒకటి మాత్రము బాంబులను చేసెను. వైవిధ్య చేతను రాతనిని సర్ మైకేలు గారు యొచింది విమానములకు పంపియటకు నిష్పయింది. సాక్షి యింకను సాక్ష్యమివ్వచుండెను. సభ్యులు తని వాయవయ విచారణ విరమించిరి.

సోనువారమునాడు తిరిగి విచారణ జరుగును.

గుజరతువాలా అల్లరులు.

శిష్టి నెంబు కర్నూలు ఏ. తే. బి.బి.యనుగారు.

అల్లరులు జరిగినప్పుడు గుజరతువాలాలో డిప్టీ కమిషనరుగనుండి శిష్టి నెంబు కర్నూలు ఒత్రియకు గాను తరువాత సాక్ష్యమిచ్చిరి. వారిట్లు సాక్ష్యములో చెప్పి:- వా కభ్యర్థకు బదిలీయై 12 వ తేదీని గుజరతువాలానుండి బయలుదేరి అంబాలా పట్టణముకు వెళ్లనై యుంటిని. 14 వ తేదీని తిరిగి వెక కభ్యర్థకుటచే నేక ఆనాడు సాయంత్రము 3 గంటలకు వెళ్లితిని ఆప్పటి కప్పడే చాల అల్లరి జరిగెను. వైవారు కొందరు ప్రేమించి అల్లరిని ప్రట్టింపియందురు. భగలు వెకగుట గాని విమానంగుగాని దానికి కారణములు కావు. నేను 12 వ తేదీ ని యి జరిగెను వాలా నుండి బయలుదేరి వెళ్ళుచు అల్లరిజరుగు లక్షణము లేమి గుంకనిపించలేదు.

రైలువేయను తగులబెట్టుటయు, రైలులెంబులను తిరిగి చేసి తెలిగ్రాపు తీగలను ధ్వంసము చేయటము, రైలువేయం తెనకు సన్నలు కలిగించుటయు, ఇండ్లకు కిగలబెట్టుటయు ముగ్గురు సంకతులకు సాక్షి వివరించెను.

సాక్షి యట్లు చెప్పిపోయెను:- నేను గుజరతు వాలా కర్నూరుకు ఒక విమానము నచ్చెను. ఆ విమానము ఆరు బాంబులను చేయగా రెండు తిరిగి 6 గురకు నవన చేసిపోయి. 6 గురకు వెళ్ళుట తిరిగెను. రైలువేయ 30 గురకు చేసి యిరి. 27 గురకు చెప్పి తిరిగెను. 15 వ తేదీ నుండి నేను వాయవయ పట్టుకొనుట కారంబించితిని

వజీరుబాదు, పంజాబాది, పేకపురా, పంజాబా, కేనా, సాంగ్లా, పోమకు ముగ్గురు పులలలో మూలము కలిగి చిన సప్తకులను సాక్షి వివరించెను.

సాక్షి మరల విట్లు చెప్పెను. కాత్రి వైవిధ్యము నుద్రుకావరయిన నే నల్లరిని నిజముచేయలేక యింక యుండును. గుజరతువాలాలో 6 లక్షలు 37 వాయులను నిష్పయము వజీరాబాదులో 35 వాయుల కలిగెను సరకులను పోయె

కొంగువలకు వాస్తవము ప్రతిబింబింపబడు 8 లక్షల 20 వేలకు పరిమితము చేసిరి. ఇట్లగుట కారణముగా తిరిగి దివ్య పట్టణమును ముగిసినదిగా యిచ్చునని నేననుకొనును.

వాస్తవముగా రాంకినగారికి సాక్షి యిట్లు తెలిపెను:

ఏప్రిల్ 14 వ తేదీన 11 గంటలకు సాయంత్రము 2 గంటలకు పోలీసువారు కుప్పాకులకు కాలిగిరి. 14, 15 వ తేదీలకు విమానములు రచ్చెను. కాని 15 వ తేదీన బాంబులను గాని వర ప్రాంతములను గాని నేరములు తెలియలేదు. ఏకాగ్రముగా ఆస్తి నష్టమునకు కారణము కట్టెను. తిరిగిచెను. ప్రజలకు కట్టెకోసుని నేరము తెలియజేసెను.

నర్ బిరుదాగ్ నెటల్కాసుగారికి సాక్షి యిట్లు చెప్పెను: రాంకినగారికి వైవాహిక అల్లరులు జేయవలసిన దని ప్రేరేపించెను.

సాక్షిని గుర్తుచెప్పి యాగగ నివసకు సాక్షి మిచ్చినవారి రెండింటిని సాక్షియు చెప్పెను. తిమ్మ ప్రాణమర్తి. చేయదునని యనుకొనలేదనియు చెప్పెను. అంతయు నివ్వెను.

సాక్షి యిట్లు చెప్పెను—వంశము గర్భ మెంటువారు నన్ను నా యభిప్రాయములను చెప్పెను. కొరి నాకుతోచినది నేను చెప్పెను. 15 వ తేదీన కొందరు నాయకులను కట్టెగొని అందందములనుచేసి ప్రతిబింబము తీసికొనిపోయి అక్కడ నిర్భయముగా నొక వాని పెట్టెలో పెట్టెంచి అహంకారము పంపించెను. వారి కట్టెగొనుటలను చాలా ప్రయోజనము కలిగెను. 19 వ తేదీన మేళపుగాలో చాలమంది పట్టెగొనిరి. అందులో గోతునీరు అను 60 యేండ్ల వృద్ధులనుండెను. అతడు తన యిద్దరు కుమారులను యొక్కడతో పంపివేసెను. వారి కట్టెగొనుటను చూడెను. కావున నతనిని పట్టెగొనిరి. అతని ఆస్తిని జప్తుచేయుట కుత్తరువు చేసిరి. అతని పొలుములలోని కంటుమలినీ నూన్ పెట్టెంవారిని గుండు పెట్టి కొట్టించెదననినాడ నాట్లావించెను. ముగ్గులు లాగకారము నేనట్లుతెచ్చు చేయుటను నీయదునని యెఱుగించెను. ప్రజలకు కట్టెగొనుట కేయలతగువు నెండు చేయవచ్చును. నేను 15 వ తేదీన యభ్యుక్తాద్య భాష్యులగుతొ కట్టెగొనుటలో మాట్లాడి నే నన్నయో కార్యములను సమర్థముతో చేయవలసియందును. వారిలను ప్రశ్నించుచున్నందున యాదు నుని కొంటెని.

ఒకతెనుగారి సాక్షి మింకను యుగిలేదు. సంఘము వారు కలవారము విచారణ విరమించెను.

సామవారము తిరిగి విచారణ చేయ గలదు.

మరొకొక వివరములు.

నూర్ ఇండియా పత్రిక ప్రత్యేక విలేఖనుకు ఒకతెనుగారి సాక్షియునుగురించి క్రింది వివరములను తెలుపుచున్నాడు: పలవారములకు తేనువరుకును బియ్యముగారిని పొంటుకు (పరువు), వ్యాజ్యముగా రాంకినగారు ప్రశ్నించెను. వారికి సాక్షి నిరంజనముగ ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. ముగ్గులము పలవారము లైన తిరునాథి నర్. సి. నెటల్కాసుగారు ప్రశ్నించినపుడల్లు జరుగలేదు. ఈకట్టె కర్మలగుట కనికర మెంత మాత్రము లేకుండ 50, 60 యేండ్లకొని కట్టెగొని అందందములు చేయుచును కుత్తరువు చేసిరి. అట్టివారు లేదనియును ప్రాణమర్తి చేయుచును యెఱుగలేదని చెప్పెను. వారిలను కాలికరముగ నుండెను. తమ యభిప్రాయములను మాత్రమే వారిని వంశము దొరకనమువారు కొంటెలు. వా రామాట దీనముగ చెప్పెను. పేర్లుకుట పొట్టులు బిద్దలగునట్లు నివ్వెను. వివిధమైన ఆధారము లేకుండ కర్మలుగాత తమ యభిప్రాయముల నిర్ణయించుకొనిరి. వైవాహిక గుజరణవాలాలో నల్లరులకు ప్రేరేపించెనని వారియభిప్రాయము. “ఆధారముండినను ఆధారము లేకపోయినను” సరే యని వారిని నెటల్కాసుగారు ప్రశ్నించినపుడు వారి విషయమును సమర్థించుకొనిరి.

ఏప్రిల్ 15 వ తేదీన నాయకులను పట్టెగొనుటకు గురించి ప్రశ్నించినపుడు కట్టెగొని యిట్లు తెలిపెను: తొలి వాడు వారు కట్టెలో నున్నప్పుడొనిని నాకు తెలియవచ్చెను. చాల విషయములను మాట్లాడినది మాత్రము వింటిని. వారు ప్రజలను వారణ వ్యాపారము చేయుచును ప్రకటించెనని వారిని బట్టి నిర్ణయించుకొంటిని.

వారిని కట్టెగొనినపుడు వారి ప్రకృతి యిట్లుండెను. ప్రజలకు బుద్ధివచ్చుట చేయుటయు వారి యద్వేషము. నర్ నెటల్కాసుగారు ప్రజలకు కొంతకంతకు భయభాంతులను చేయుటకు నులదిరా తిని ప్రయత్నించెను.

“తేను” అని ప్రతిబింబముగా ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. నాయకులకు కట్టెగొనినపుడు ముగ్గుల బిమ్మలను నుండెను. నాయకుల ప్రేరేపణలను ప్రజలకు అల్లరులు చేసిరి. వారిభావము. కావున కట్టెగొని వ్యాపారముచే చేయుటకు చాలమంది పోలీసువారిని పైకిగలకు తీసికొనిపోయి వారు నాయకులకు పట్టెగొనిన వారంబుండి. వారితో నొక మరఫరంగిటాడ నుండెను. నాయకులకు పట్టెగొని విమర్శము దండయాత్రకు వెళ్లుటకు ముగ్గుల వారు లాహోరులో యభ్యుక్తాద్యకట్టె ప్రతిభావచ్చి నాయకులకు పట్టెగొనినపుడు ఒక : మామమును పంపిన బాగుండునని తెలుపగ నప్రేమియనమునట్లు పట్టెగొని యాజురతును ఆ విషయము నైని సందర్శించుచుండెను. ఇతరులకు కట్టెగొనినపుడు చేయుటకు వారు వీని నన్నిటిని చేసిరి నుడిచిరి. చాల విషయములకు గురించి ప్రతిబింబముగా సమాధానము చెప్పెను. తేనా తిరుగు తెలియదని చెప్పెను. కర్మలుగాత చేసిన కనులకు బయటపెట్టుటకు సెలవ్యాదుగాత చాలమంది చేసిరి. వారుచేసిన పనులకు సాక్షులకు కనిపించెను. వ్యాజ్యముగత తేను. వారిని ప్రాణము కలిగి చేయునపుడు కేంద్రోకాలికరముగ నుండెను. నెటల్కాసుగారు ప్రాణము కలిగి చేయుట యైన తిరునాథి సంఘమువారు కలవారము విచారణను విరమించెను.

(1)

ముద్రణాయుక్త కావనము.

మితవాదుల భారము.

నేనును నా సహచరులు రామబాగ నాంగుజేశము నకు వెదకిన ఆర్. జి. ప్రధానగా రింప నున్నాము. “నా రాయి (నాకల)” పత్రిక కట్టు ప్రాయమున్నాము. నేను నా ప్రధానాయుక్తకావనమును గూర్చి యెన్నెచును ఇండియా పత్రిక కొక వ్యాసమును ప్రాసించుట. కొన్ని దినములైన తరువాత డి. బి. రామచంద్రరావుగారిలో నీవు యున్న ప్ర సంగింపు చు, మాం లా గు గా రి కి విషయము గూర్చి నివేదించుట కొక సంకీర్తనము నంపిన బాగుండునని నుడిచితిని. ఇదియెంతయు ముందరియు, యిది కొత్తగాను ప్రారంభించిన బాగుండుననియు చెప్పెను. నేని సంకీర్తన గూర్చి గొల కొత్తగా వేర తేల వ్రాసితిని. కాని జవాబు రాలేదు. ఒకటి, రెండుదినములైన తరువాత నేను కొత్తగాని నేనును లిఖనకట్టుకట్ట కలసికొని, ప్రసంగింపితిని. కాని వారు వా కేమియు తిగిన సమాధానము నీతలేదు. కొలదిదినములలో దీనినిగూర్చి నాతో మాటలాడెదనని మాత్రము వారు కలిగిరి. ఈ కట్టె రామచంద్రరావుగారు నన్ను నేనును లిఖనకట్టుకట్ట విండునకయి లిఖించి. విగుండున నీంహాభిప్రాయ, వారి ఆంగీకరణ కార్యదర్శి, గొల కొత్త, డి. బి. రామచంద్రరావు గార్లుండెను. నీంహాభిప్రాయ వెదలి పోయిన తరువాత నా నూచునుగూర్చి కొత్తగాను మున్నటివలె మొదలిది. అనియ యెఱుగ గూర్చి మాటల ప్రాసించు వాక్యములకు వీరు చెప్ప సాగిరి. ఇతి వీరు కొత్తగా నేర్చుకొనిన వాజనీతి జ్ఞతయని గ్రహించితిని. తుదకు తేలిక పర్యవసాన మేయన: తాను యానియయెడ నేనును చేయకాలంబియు, యెంతయు యుడులకు ప్రతిత్తింపరాదని తన అభిప్రాయమనియు చెప్పెను. ఈ రాయ బారము విజయనంధము కావాలను. అందుచే యిది నాకట్టెము తేదీని వారు చెప్పెను. మనము తిరిగి కరకు కృషిలంపుట కర్మము నేనంటిని. కాని ఆమాట వారికి నచ్చినదికాదు. వీరభారము నాకాకృష్టము గలగజేసినది. ఈవిషయమున సంకీర్తనము కాలంబిన రామబాగము, మాంలా గు గా రికి నచ్చునకులకు చేయవలసిన భాషాచే వర్ణిత మాయెనని నాకు గట్టి నమ్మకము కలుగుచున్నది.

విరగండు, పోలీసు సాక్షులు.

లండను, డిసెంబరు 8:—ఇటీవల డబ్లిన్లో పోలీసు వారి నెకకు చంపిలో కనుగొనుటకు 5000 సాక్షులను నిచ్చెదమని విరగండు తెప్పి నెంటుగారు చేసిన ప్రకటనగాక విరగండు సహాయ కార్యదర్శి కురి యెంతకుడల సాక్షులను నిచ్చెదమని యొ నిజముగ నెరఱుచేసినవారికి తిప్ప ముగియెట్లొనైన ప్రభుత్వమువారు సంరక్షించెదననియు ప్రకటించెను. మరొకరిగత వారు రాజీనామా నిచ్చిరి తెలియబరచుచు బుఖారెట్టు నుండి ఒకరింతి)వార్త వచ్చెను.

రుమేనియా ముంత్రివర్గమువారి రాజీనామా

క్యాంబ్రు, డిసెంబరు 8:—రుమేనియావారు ముత్రివం దలివారిగొన లబ్ధిమేలునాన కేమిప్రత్యుత్తర మిచ్చిలోఇంక ను ప్రకటించబట్టితే లేదు. కాని నేను రుమేనియా ముత్రివర్గము వారు రాజీనామా నిచ్చిరి తెలియబరచుచు బుఖారెట్టు నుండి ఒకరింతి)వార్త వచ్చెను.

స్థానికాది వార్తలు

దర్బారు:—మద్రాసు గవర్నరుగారు 18-వ తేదీ సాయంత్రము 5-15 గంటలకు విలేజును భూమిమీద దర్బారును కలిపించును. ఆసమయమున మద్రాసు చెంగల్పట్టు జిల్లాలలో యభ్యుక్తాద్య చరిత్రానికొక బంధువులకు బహుమతు లీయబడును.

మైసూరు ఉలవలు:—మైసూరుసినిమిసల్లయన్ దైకట్టగారు ఉలవల యెరువు విషయమున ప్రభుత్వ నిర్ణయము ఈ నెల 1 వ తేదీ నుండి తొలగించ బడినట్లు తెలియబరచుచున్నాడు. కాబట్టి మైసూరునండి యులల తెను మతి చేయుటకు నిర్దిష్టము కాని లైసెన్సుకొని యకరముద నగ్గరలేదు.

జిల్లావారీ సంధిమిమోరియలు:—ఇంచుమిత్తము సమవార్తలకడే చంచాలను కత్తెకు కొన నిదల జిల్లా ప్రెసిడెంట్ ఆఫీసులలో తీసికొని జరుక్కుకొనునట్లును లేదా కత్తెకుల పేరగాని మిమోరియలు కమిటీల యభ్యుక్తుల పేరగాని రెక్కాకాలా పెట్టినట్లును ప్రభుత్వమునా రాజ్ఞాపించెను.

ఆంధ్రభాషాభివృద్ధి సమాజము, రాజధాని కళాశాల:—వైకళాశాలయందు ఆ ప్రపంచముగను, సమాజపు అభ్యుత్థానము నుండి యభ్యుక్తు ఉపకారవేతనమును పుచ్చుకొన బోవుచున్న చ-రా-త్రి, వానిలికాలకు ముప్పావుపంతులుగారిని సక్రిందిమిగుల విచ్చాటులు జరుగుచున్నది. కావున నిదలలో కళాశాలలో చదువుకొన్న ఆంధ్రవిద్యార్థులకు, అభియంతకుల తిరిగిసహాయము ప్రాప్తానమును చేయగోరుచున్నాడు. విశేషము కార్యదర్శి గారిచేర సంబంధం నందఃములతో స్వీకరింపబడును. ఆర్. హెచ్. డి. ప్రసాదరావు, కార్యదర్శి, ఆంధ్ర భాషాభివృద్ధి సమాజము, రాజధాని కళాశాల ప్రెసిడెంట్.

అమృతసరపు కాంగ్రెసు స్పెషలరయలు:

చెన్నపురుండి అమృతసరపు 1 వ వార్తను 178-8-0, 26 వార్తను 183-10-0, ఇంటర్మీడియేటు 142-8-0, 26 వార్తను 181-2-0 చొప్పున వార్తయిచ్చును. ఈబడిలో భోజనపు విచ్చాటులు చేయవలసిన కలకు భోజనమునకు దినమునకు రు 1-8-0 చొప్పున మూడుదినములకు రు 4-8-0 యగును. దీనిలో కవలలచి: ప్రతినిధులు రైలువార్తాని భోజనపు వార్త 15 వ తేదీలోగా 46, మైగోడు, పాకువాడ నందున్న సి. యన్. గోవింద గజుల మొదలియగువారికి పంపరలెను గుండుకలవర్తను, వాడీర్తను కలసికొనువారు నుండుగ డెలుతలెనె, టి. వి. గోపాలస్వామి మొదలియగు వారు మాకు వ్రాయుచున్నారు.

పాటకచ్చేరి:—రన్నటిలోను వెదవాడ పురమును మైలంబరం చంపన మద్రాసునుండి కట్టిన ప్రతినిధి సి, సర స్వతీరాయిగారు అత్యుత్తరమును పాటకచ్చేరి తేలిగి; తెలుగు, కన్నడము, హిందుస్తాని, పోర్చు భాషలలో చుండికీర్తనలు సాడెను. ఇంత వృగురుధురముగను సరళముగను పాడి సరలకు మెప్పించినవారు ఇదిరకు సపురమునకు ఎవరును రాలేదని యనుకొనిరి. పరపుర్యుత్తియు దున్న వేర్వలను సరలకు రానిచ్చి గౌరవించుటకన్న కలకునుకుల యే చుండి నిద్య భింపతేని వారిలను ముంమేల ప్రవాసంధముగ పొటులు విని యానండించి ప్రాప్తానించ నాడదని కొంద రనుకొనిరి. ఇంత చక్కగ సాధునని య నేవలకు వెలియనగన గొప్పయనమ్యులనేవలకు రాలేదు. బుధవారము రాత్రి సీతాకల్యాణము వారి కథా రూపముగ జెప్ప గలరు.

క్రికెట్టులయిన గోపాలకృష్ణ గోకలేగారి చక్కిని

రంగుల చిత్ర పటము

ప్రతి 1-8 0-1-0 12 ప్రతులకు 0-9-0.

వి. పి. భర్తయు ప్రత్యేకము.

ఆంధ్రప్రదేశ్ కా నా ర్యాలుయము,

పోట్ల బాబు 212 నుదరాను.

World's News.

(Reuter's Agency)

England Indian Reforms Bill.

LONDON, December 4.

Clauses 19 to 23 were passed without discussion.

On clause 24 Col. Wedgwood moved an amendment with the object of securing the measure of fiscal autonomy to the Indian Legislature.

Mr. Montagu pointed out that the Indian Government must be entitled to initiate fiscal measures in a similar way to the Government of the United Kingdom.

The matter was not pressed to a division and clause 24 to 27 were passed without discussion. The debate was then interrupted by a discussion on a motion proposed by Mr. Devlin on a matter relating to Ireland.

To be Passed Before Leave Celebrations.

LONDON, November 27.

Obviously inspired statements appear in several papers that the Government will to pass the Government of India Bill before the Indian peace celebrations. It is highly probable they will, for the atmosphere created both within and without Parliament is such that the severest critics of the Bill will probably realize that further opposition can be only a matter of principle. Unless the most experienced lobbyists are all wrong, so far as practical politics go, the Bill is as good as law, and there is nothing to be done to accept the situation.

Curiously enough the papers, apparently holding that the imminence of fundamental changes makes the India Government a topic of the day, give more space to it now than when the education of the public might have done some good. Sir J. Bonar Law's statement published in the "Times," anticipates that a definite statement of the new policy by Parliament will result in taking down expressions by both advanced Indian politicians and Conservative officials, who have contemplated resignation. The politician has now to shoulder highly responsible duties for which his long habit of constructive criticism is more a handicap than a qualification.

On the other hand the official, by usage will realize his first duty is to fit administrative machinery to the authoritatively defined policy, and even in relinquishing his accustomed authority to another, his judicial mind and habit of acting only in the public interests will provide a safeguard. Something more is wanted than mere resignation, which the Joint Committee seems to contemplate. Experienced members of the services for a long time during the delicate process of transfer, or before the Indians are found able to shoulder their new responsibilities, much of the work that cost the lives of great, devoted, public servants in the past will be undone. The Indian Civil Service is justly proud of its unequalled record of efficient devotion to public interests. The great expenditure about to be incorporated gives members of the Service the opportunity to justify and confirm their glorious traditions.—"Pioneer."

Fiscal Autonomy For India.

A Correction.

LONDON, December 4.

Substitute the following for the passage beginning "Mr. Montagu pointed out" and ending "the Government of the United Kingdom":—"Mr. Montagu said that he quite agreed with Fiscal Autonomy for India, but it was for the Government to submit proposals. Most of the officials in India had been protectionists, he himself was a convinced free trader. It was certain that if we had key industries, England and India would have the same. India should have the opportunity of revising her tariffs in what she considered to be her interests. Any tariff proposed in India must be in the shape of a Bill, which could only be carried by the vote of the Legislative Assembly."

Maintenance of His Majesty's Forces.

LONDON, December 5.

The Reforms Debate being resumed, Mr. McCusker Scott moved an amendment to Clause 26, Page 21, line 38, to omit the words, "safety, tranquility or interests," and to insert the words, "maintenance or discipline of any part of His Majesty's Naval, Military or Air forces, or for safety or tranquility."

Mr. Montagu agreed that the matter was supremely important, because it was part and parcel of the theory of the Bill. He was unable to see why they should make a difference between the maintenance or discipline of any part of His Majesty's forces and the other interests. The only reason for excluding His Majesty's forces was that the Viceroy and his Government were responsible to the House of Commons and not for the internal arrangements of these forces. Under the Bill they made the Government of India responsible to Parliament still for the whole government of India. The whole theory was that they had not established diarchy in the Government of India, i.e., if we had an executive responsible to Parliament not only for the maintenance or discipline of any part of His Majesty's forces but for the interests of British India, they must be given power to discharge that responsibility and pass in the legislative measures which they regarded as essential, which the Viceroy declared to be essential and which, passed as Executive orders by the Government of India, would not become law until it had been before Parliament, where any member would have the opportunity of discharging his true function as a trustee of the Indian Electorate. He would have the opportunity of a report upon the amendment by the Standing Committee appointed by the Commons itself. Therefore, Mr. Montagu thought that the use of that power was guaranteed. Mr. Montagu emphasized that if the Viceroy and the Government who are responsible to the House of Commons for the good government of India felt that legislation was necessary, he ought not to be deprived of the opportunity of getting it.

The amendment was negatived.

Permanent Indian Under-Secretary Urged.

Progress in the latter stages of the Bill was rapid. Several clauses were passed without discussion and Clause 30 was quickly reached without any amendment being inserted. On this clause, Col. Wedgwood urged that in view of the success of Lord Sinha's appointment and its excellent effect on India, there should be a permanent provision for an Indian Under-Secretary.

Retention of the India Council.

On Clause 41, Col. Wedgwood asked why the India Council was retained in view of the fact that Mr. Montagu himself denounced it during the Mesopotamian debate.

Mr. Montagu replied that the Council provided under the Bill was very different from the Council which had previously existed. Mr. Montagu hoped that questions would not come before the Government of India was in harmony with its legislature, but when they did, the Secretary of State could not act without the expert advice of the Council.

The clause was agreed to.

Committee on Indian Affairs.

On Clause 33, Col. Wedgwood moved an amendment with the object of ensuring that the franchise proposals should come before the House. Mr. Montagu replying promised that the motion for the appointment of a Standing Joint Committee on Indian Affairs would be introduced in each of the Houses at the beginning of the next Session. He also promised that the rules embodying franchise would be submitted for the approval of the House, which would be able to amend them.

The amendment was negatived.

Tariffs in India.

Replying to Mr. Stewart on the question of Tariffs, Mr. Montagu declared that nothing could do us so much harm, as the slightest suspicion that we wanted to alter Tariffs in India, in the interests of British trade. The solidarity of the Empire rested upon Imperial goodwill, which had always been developed by mutual trust. He did not think that this matter would be dealt with under this Bill.

Interests of Civil Servants.

On Clause 35, there was a discussion on the protection of the interests of Civil Servants. Mr. Montagu declared that those interests were amply safeguarded. All his information indicated that the agitation had been far more among Ex Civil Servants than Civil Servants and having apprehensions with regard to certain aspects of the Bill, the Civil Servants in accordance with the great tradition of the Service would do their best to make the constitution a success. He wanted co-operation between all those working in India.

Appointment of Statutory Commission.

On Clause 41, Mr. Ben Spoor moved an amendment to establish the Statutory Commission within ten years. Mr. Montagu said that he could not accept the amendment because Mr. Ben Spoor still believed that the House of Commons was altering the Indian constitution in response to Indian agitation and Mr. Spoor hoped that agitation would continue. Mr. Montagu did not think so. He emphasized that the present proceedings of the Commons demonstrated the great willingness, despite an insignificant minority, to grant enthusiastically to India, as soon as possible, stages in surrendering Parliament's trusteeship to well-qualified Indian Government. Agitation would not hasten transference of Power, but it might delay it. Before the Statutory Commission went too India three elections would have been held. That was not too long a time to judge whether the Electorate could hold Ministers responsible properly. If there was a remarkable and unforeseeable development in the Indian conditions within ten years, a Commission could always be appointed in the interval. The Bill laid down that a Commission must be appointed at the end of ten years, but it did not mean that investigation was impossible earlier, though he believed that ten years was the right time to hold an investigation and he was certain that the success of investigation depended upon Spoor's hopes of agitation being falsified and Indians really settling down to work and not agitate.

Col. Wedgwood said that the amendment was moved because the Labour Party might be in power in four years and they wished to make it clear, that, if so, they would not be tied down by the first subsection of the Clause.

Cause of Rapid Progress.

The remaining Clauses were passed and the detailed consideration of the Bill concluded at 1 o'clock in the morning, the measure remaining unamended. The rapidity of progress is due to the power given to the Chairman to select the amendment to be discussed and exclude others. The Chairman's exclusions were accepted without protest.

Allies must Adopt Stern Measures.

LONDON, December 3.

The newspapers emphasize the strained position between the Allies and Germany as evidenced by M. Clemenceau's stern reply to the latest German Note. It is pointed out that Germany's attitude towards her Armistice and Treaty obligations has become worse since the American Senate's discussions on the Peace Treaty, and the insolence of her attitude on the subject of the repatriation of prisoners of war, which is dependent on the ratification of the Peace Treaty, and the surrender of war criminals, is merely a corollary to her refusal of repatriation for the scuttling of the fleet at Scapa Flow and the abrupt withdrawal of Delegates from Paris. She is apparently attempting to exploit the differences among the Allies and simultaneously to avert a monarchist and militarist outbreak by making a show of defying the victors which is wholly in accordance with the old German spirit. The papers declare that the Allies must adopt stern measures.

Prince Albert becomes a Mason.

LONDON, December 3.

Prince Albert has been initiated into the Navy Lodge of Freemasons.

The Prince of Wales.

Desires to see the Empire.

LONDON, December 3.

The Prince of Wales in the course of a reply to a toast by the King on the occasion of a Banquet in his honour at Buckingham Palace on his return, said that his tour in Canada had intensified his desire to see more of the Empire and he was looking forward keenly to visiting Australia, New Zealand, South Africa, and India in the near future.

League of Nations Conference.

Decision to Draft International Law Code.

LONDON, December 4.

The Conference of associations for the League of Nations has decided to draft the code of International Law, eliminating the right to go to war. The Conference recommended that in every state youths be apprenticed to some trade or profession. The next Conference will be held in Rome.

Aerial Flight Competition.

LONDON, December 4.

The Martinsyde machine piloted by Mr. Rowell, left Hounslow for Australia at ten this morning as a competitor in flight to Australia.

Russia

Bolsheviks Dispersed.

From Pinez Front.

LONDON, December 4.

According to the latest information from Russia, Bolsheviks in North Russia have been dispersed on Pinez front. In West Russia the line of the North-west army now runs from North-East corner of Lake Peipus to eastward bend of the Narva river thence to halfway between the Narva and Yamburg and along the Luga river to a point twelve miles north of Narva and then due west to sea. Attacks of the Reds here are slowing down and there has been no activity for the last two days. It is reported that the Reds have reached the line twenty miles west of Soargi. The Lithuanians have attacked the Germans from South and cut all communications with Snavi, capturing 25 prisoners, the Germans besieging Liova have been driven back. From Kamensk to Volonozsk east of Tarnopol, in South Russia Mr. Denikin has occupied Fastov and is advancing on Jumiir. The Bolsheviks have advanced south of the line Koselez, Pnuzh, Suvy, Opyan. The Volunteers counterattacking along Ker-Kush railway penetrated to within thirty miles of Kursk and maintained their position against further assaults. The Bolsheviks are in possession of all Novy Oskol and Bruch and are continuing their advance south of Liaki. The Don army counterattacking has retaken Petrovsk and Petrovskoi, but lost Kalagn. There is no change on Piaritin front. In East Russia Bolsheviks are advancing on Kirgh stepped towards the towns of Layoda and Pratinik on Irace-Siberian Railway. Their advanced troops are within twenty miles of Kamak.

Conference Between O'Grady and Mr. Litvinoff.

LONDON, December 4.

COPENHAGEN.—Conference between Mr. O'Grady and Mr. Litvinoff will be resumed to-day, O'Grady having received instructions he was awaiting.

America

The U. S. Coal Strike.

No Sign of Men Resuming.

LONDON, December 3.

The "Times" New York correspondent says that hundreds of mines are idle and there is no sign of the men resuming. The Fuel Controller has appealed to the public voluntarily to undergo more severe restrictions than in war time, including lighter nights in cities and the suppression of electric signs. The distribution of coal is limited to the Government Service and essential industries.

Capture of Villa.

LONDON, December 4.

NEW YORK:—A Juarez telegram to the Associated Press of America says that Villa has been captured by a force of his own men who are holding him for reward.

Violent Break in Exchange.

LONDON, December 4.

NEW YORK:—There has been another violent break in exchange. Sterling and France falling to fresh low levels. Lire has also declined. Business in sterling is enormous and there have been numerous transactions of hundred thousand pounds.

Germany

Financial Programme Explained.

LONDON, December 4.

BERLIN:—In the Assembly Von Erzberger explained the financial programme, under which it is proposed to make levy on income, the tax being on sliding scale of from ten to sixty per cent, to tax capital revenues ten per cent and to impose general levy yielding fifteen milliards of marks.

Proposed Trial of Kaiser.

No Dissensions or Wavering.

LONDON, December 4.

Speaking at Pontypridd, the Attorney-General declared that no dissensions or wavering existed as regards the proposed trial of Kaiser. The law officers continued most careful and extensive preparations and over fifty thousand written statements regarding the prosecution of War Criminals had been examined.

Germany and Ratification.

Delegate on Terms of Signing.

LONDON, December 3.

PARIS.—Interviewed by Reuter's correspondent, Baron Von Lermer said he was authorised to sign the Protocol of Ratification in the last sentence in it was eliminated which reserved the right of foreign armed forces to enter Germany after the peace had been effected. He said that the suggestion to invite decisions from the League of Nations regarding responsibility for the war was not a suggestion for that, but a decision of the League of Nations. Germany was willing to sign the Protocol immediately the League decided to that proposal. He continued that the League of Nations had already been settled by the complete evacuation of German troops from Lithuania. He added that he had a meeting with Mr. Polk.

Sinking of German Warships.

Admiralty Refutes Germany's Contentions.

LONDON, December 3.

An Admiralty communique, referring to Germany's contention that Admiral Von Reuter scuttled the fleet at Scapa Flow without the knowledge of any German Civil or Military authority, publishes a translation of a letter found in the safe of the scuttled ship "Emden." The document is dated May 9th and is marked "Most Secret." It is written by Admiral Von Troche, Chief of the German Admiralty, to Admiral Von Reuter, and discusses the latter's probable intentions as regards the fate of the interned fleet, which, however, is decided, cannot be decided without German co-operation. He emphasized that surrender to the enemy was out of the question. The communique cites the foregoing and other instances in refutation of the German allegation that German officers failed to reach Admiral Von Reuter and shows that the last orders reached him on June 17th, the very day on which, according to the text of another document, he gave instructions to the Commanding Officers, carefully obtaining the preparations to effect a rapid sinking in the event of forcible British intervention, without German consent or on his special orders, with regard to which he indicated a secret code. Admiral Von Reuter added, "should the Government agree to surrender under the Peace terms, then the ships will be handed over to the lasting disgrace of those who placed us in this position."

Rumania

Rumanian Reply to Allied Note.

Time Prolonged.

LONDON, December 4.

PARIS.—The Supreme Council has granted Rumania six days' prolongation of the time allowed for her reply to the Allied Note.

Italy

Italian Parliament

Resumption of work Advised.

LONDON, December 4.

ROME.—Following the violent Socialist demonstration in the Chamber as a result of which the President was obliged to adjourn the sitting the afternoon, Mr. Treves declared that, despite the violence suffered by the Socialists, he had advised the whole of Italy to resume work forthwith. The sitting concluded with ovation for the King.

Socialists and Strikes.

LONDON, December 3.

ROME.—In the Chamber a Socialist Deputy stated authoritatively that the strikes would cease at midnight.

Switzerland

Switzerland and War Prisoners.

A Request to Former Belligerents.

LONDON, December 3.

BERNE.—Switzerland has decided to ask the former belligerents to repatriate all prisoners of war before Christmas. The Vatican has accepted Switzerland's invitation to send a similar note to the former belligerents.

Spain

The Spanish Cabinet.

LONDON, December 3.

MADRID.—The Cabinet has decided to remain in Office.

[ASSOCIATED PRESS]

American University

Scholarships for Indian Girl Students.

BOMBAY, December 7.

The Secretary, Hindu Scholarship Committee, University of Michigan, (U.S.A.) has written to the Editor Indian Social Reformer, stating that the Balfour American scholarships for Indian Women Students, ten in number, have already been awarded for the academic year 1919-1920 beginning September 1919. The amount of the scholarship is 500 dollars for a year which, it is stated, will practically cover all the expenses of a student. The scholarship is intended for girl students going from oriental countries to the University of Michigan (U.S.A.) and the scholarship holders are at liberty to pursue any studies they like, the trustees prefer medicine, on account of great need of medical hands in Oriental countries. Applicants can apply for the next year.

M. Fowler's engines are thoroughly over hauled. He will make a short trial trip before his final departure, from Rangoon which is expected to-morrow morning.

Indian Telegrams.

(ASSOCIATED PRESS)

Delhi

The N. W. Frontier.

Tribesmen's Activities.

DELHI, December 5.

A Press Communique dated 5th December says. An unsuccessful attempt by the tribesmen probably of Akkuz was made to raid Kohat city on the nights of the 2nd and 3rd instant. According to the latest information the casualties in the attack on the train near Thal on the 1st instant, were 36 killed and 50 wounded.

Waziristan

Owing to petty faction intrigues some sections of the Tochi Wazirs are experiencing difficulty in realising their share of the fine imposed by our terms. On the 3rd instant, some tribesmen followed our pursuing troops back to Khargi. They were dispersed by fire from Khargi. We suffered no casualties.

Waziristan Expedition.

A Brief Connected Account.

DELHI, December 7.

A Press Communique says.—It has been difficult for the public to follow the sequence of events in the north and south Waziristan since May and a brief connected account of the facts leading up to the operations which commenced in October against the Waziristan tribes may be of interest. These tribes comprise the north Wazirs inhabiting the Tochi Valley and surrounding mountains the Mahsuds to the South of the Tochi and the South Wazirs in the Wana Valley. Their country lies within the belt bounded by the durand line or Afghan frontier on the west and by the districts of Dera Ismail Khan and Dera Ismail Khan on the east. While interfering as little as possible with the independence of these tribes the Government of India have been obliged for obvious reasons to maintain posts garrisoned by local militia within certain protected areas in their territory notably in the Upper Tochi and at Wana. In view of this partial occupation and of undertakings on their part not to raid other friendly tribes or the British territory the Wazirs and Mahsuds have been for many years in receipt of liberal subsidies and have invariably been treated with the utmost consideration. Up to the last week in May when owing to concentrations of Afghan forces at Urgun and in Kohat it became necessary to withdraw our militia outposts in the Upper Tochi and Wana. The Waziristan tribes continued to draw their allowances and remained perfectly quiet. No sooner had our withdrawal begun however than they turned upon us. The Mahsuds and north Wazirs seized Khajuri and Shinkai surrendered Andola, Murtaza, Kirghi, Marji and other militia posts threatened Miranshan invaded Bannu district and burned villages in British territory. The south Wazirs in co-operation with the Rhyttanis hurried the retirement of the south Waziristan militia towards the Fort Sandeman and poured into the Zhoob valley in pursuit. They succeeded in forcing the evacuation of the Zhoob militia of Sir. Ali Kher Fort with large stores of rifles ammunition and supplies induced the Sherannis and the majority of the tribes in the lower Zhoob to revolt and attacked Fort Sandeman. In engagements with these Wazirs on the 30th and 31st May five British Officers of the militia were killed and others wounded. Throughout June and July all sections of Mahsuds and Wazirs continued actively hostile, mail tongas were looted parties repairing telegraph lines were attacked and the posts still held by us were continually being sniped. A Mahsud Jirga held at Kaniguram on the 9th July sent a message to Afghan General Nadir Khan to the effect that if the Afghans would supply them with guns rifles and money they would drive the British across the Indus. Towards the end of July Mahsuds and north Wazirs assisted Nadir Khan by occupying boys a point in Daur country 8 miles above Miranshan. Meanwhile the Wana Wazirs continued to invade the Upper Zhoob and at Kapip on the 15th and 16th July made an attack in force upon troops escorting convoys to Fort Sandeman. In this engagement British lost 66 killed including 3 British Officers and 55 wounded. August saw even greater activity. Early in the month 4 lakhkars of Mahsuds were out. One of these attacked a picket of the 32nd Punjab at Saidi, 12 miles from Bannu killing 20 of them. Others attacked Jandola conveyed threatened the Tank Railway and raided Luni and other villages in the British area. On the 27th August the Birni post was entered, two of the Garrison being killed and four wounded, but the Mahsuds were repulsed. One of these gangs on the 29th murdered 14 Labour Corps coolies near Laki Mirwat and several smaller raids occurred in the Dera Ismail Khan and Bannu districts. Although the peace was signed with the Afghans on the 8th August the Mahsuds and Wazirs continued their raids throughout September plundering peaceful villages. On the 9th September the Tank Railway Station was attacked and a raid was made on the Zarkani Post in which a British Officer was killed. On the 23rd Khirghi was attacked and 5 sepoy were killed. Security of life and property in the Bannu and Dera Ismail Khan districts, finally became such as to make the position intolerable and by the beginning of October it was clear that punitive measures could not be avoided. A belief was widespread in Waziristan that the British had made a compact with the Amir to transfer their country after six months to Afghanistan. The measure of success which the tribesmen had secured had rendered to embolden them and after such flagrant offences their continued immunity would have made our position very difficult. In order to win security for our harassed border population and teach the recalcitrant tribes a much needed lesson, it was decided to summon Wazir and Mahsuds Jirgas and demand reparation and compensation from them for the damage they have done announcing to them at the same time our intention of making roads and locating troops in certain parts of their territory. They were informed that if they refused to accept our terms they would after being given ample time to remove their women and children to places of safety be subjected to an intensive bombardment

from the air. If the tribes still prove recalcitrant punitive measures with troops will be undertaken but it is hoped that the effect of the aerial campaign will be such as to render more serious measures unnecessary. The Tochi Wazirs have accepted the terms offered to them but the Mahsuds have refused and the country is therefore now being subjected to aerial bombardment. Terms have not yet been communicated to the Wana Wazirs.

Col. Frank Johnson's Farewell Falsified

DELHI, December 5.

With reference to Colonel Frank Johnson's evidence before the Hunter Committee in which he stated that the Mohamedans headed by Mr. Saifi, Hindus and Europeans gave him farewell entertainments, the Associated Press is authoritatively informed that neither the Mohamedan community entertained him at dinner nor Mr. Saifi presided at any such function. Mr. Saifi did attend one dinner as a brother guest which was given by a Hindu banker of Shadera in honour of Colonel Frank Johnson.

News in Brief.

The Burma Legislative Council is summoned to meet on Friday, the 2nd January.

The Bishop of Rangoon will hold a thanks giving service on the Mazar at 4.30 P.M., on Sunday, the 14th instant.

The Government of Assam has invited application from Indians for the appointment by direct recruitment to the Indian Police Service.

The mail steamer "Mandala" with outward mails of the 20th November is expected to arrive in Bombay on Wednesday morning, 10th December.

An ordinance has been issued to-day prohibiting possession of Russian roulette notes. The possession has been made punishable with imprisonment of three years or fine or both and confiscation.

Mr. Sultan Ahmad, Government Advocate, Patna, has been appointed to act temporarily as a Judge of the Patna High Court in the place of the late Mr. Justice Atkinson and will sit on the bench on Tuesday next.

News had reached Calcutta of the death in England of Mrs. Comley, founder of St. Mary's Homes and the hospital for incurables in Calcutta, which has sheltered thousands of women, girls and children.

As a result of a protest meeting against the movement to present a public address to Mr. Plank on behalf of all the citizens of Poona, the organisers of the address movement have now decided to confine the affair only to the friends and admirers of Mr. Plank.

A Board of Officers composed of Lt.-Col. H. F. Dobbin, of the Duke Cornwall's Light Infantry, and Flight Lieutenant J. W. Butler, accompanied an Assam on Thursday to select and report upon a site for an aerodrome at Assam. The report will shortly be submitted to the Q. M. G. Residency Brigade.

The Bengal Humanitarian Association, which has opened a relief centre last year at Howrah to help indigent passengers arriving at Howrah did splendid work during last year. About one lakh of people were fed by the Association at a cost of Rs. 15,000. About 400 people are being daily fed at Howrah.

Our Coonoor correspondent wires:—Constable Koran Nayar while doing sentry work at the Cordite Factory committed suicide by shooting himself through the neck with his rifle. A letter was found in the deceased's pocket saying that owing to illness he was compelled to put an end to his life. The verdict at the inquest was death by suicide.

In the Court of the Sessions Judge of Poona, before Mr. Percival and a jury, Dattarya Gopal Mandke, Secretary of the Pimpri-Khurna Co-operative Credit Society, was found guilty of misappropriating the funds of the Society amounting to about Rs. 800. The accused was given a sentence of 2½ years' rigorous imprisonment, to which was added a fine Rs. 455, in default, six months' further rigorous imprisonment.

The Second Engineer of an American steamer, which is now lying at Kidderpore Docks, was removed to the Calcutta Presidency General Hospital with serious injuries to his throat. It is said that the unfortunate man who had been seriously ill was seen standing near the door of his cabin and deliberately cutting his throat with a razor. The razor was forcibly taken from him and he was removed to the hospital.

The following notification dated the 7th December 1919, is published by the Director of Civil Supplies:—Bengal gram may be drawn from, up to the amount of the allotment for this Presidency from the Punjab, from the following stations.—1. Kot Kapura, 2. Ramon, 3. Abotnar, 4. Gaddar Bana, 5. Muktesar, 6. Jaitu, 7. Budhlada, 8. Moga, 9. Sirsa, 10. Rohiok. Applications for export from other stations will not be entertained.

A tragedy occurred on Friday afternoon at the Calcutta Lalbazar Police Station. A reserve head constable Tribhuban Singh, took to task an Indian constable for neglect of duty. The latter was so enraged that he picked up a knife and is alleged to have stabbed head constable Tribhuban in the stomach. The injured constable, whose condition is extremely precarious, was removed to hospital where his dying declaration was recorded.

The Punjab Disorders Enquiry Committee.

(SPECIAL SERVICE.)

Saturday's Proceedings.

LAHORE, December 6.

Detailed report of the Hunter Committee's Saturday's Proceedings.

When the committee reassembled on Saturday morning it was a matter of some doubt whether a start will be made with Gujranwala evidence. That day overnight the committee had disposed of official list of Kasur witnesses but statements were going round that a number of voluntary witnesses from Kasur were waiting to be heard on Saturday morning. Colonel O'Brien came prepared to give evidence in connection with the Gujranwala disturbances and was getting ready at witness table when the Government Advocate quietly called him back. As soon as the members took their seat Sardar Amar Singh, Pleader, Kasur described as a voluntary witness, was examined. His evidence was amusing to a degree and was punctuated with roars of laughter such as never previously witnessed or tolerated by the committee.

Lord Hunter.

Lord Hunter asked the witness had he not expressed desire to appear and give evidence before the Committee. Witness explained that he was asked by Mr. Marsden, S.D.O., to send in his statement. In reply to further questions he said that he was present at Kasur on the 12th. That day, most of the pleaders were assembled in the house of Maulvi Abdul Qadir when Mr. Gulam Mohiuddin, pleader, came running and suggested to Maulvi to stop. Later on the Sub-Inspector of Police came and told him that boys were committing mischief at the Railway Station and asked them to hurry up to the scene. Messrs. Gulam Mohiuddin and Abdul Qadir went in a tonga to the Railway Station and he followed with others. When he reached the Railway Station the mob had moved away. A railway wagon was burning and the telegraph instrument had disappeared. At the request of the Assistant Station Master he made a fruitless search for the missing instrument and later on went with him to Government Telegraph Office. He neither saw what the mob did with the train nor the murders. Lord Hunter referred the witness to his statement that he had not volunteered to give evidence and that it was Mr. Marsden who had asked him to do so. He had verified his statements by enquiries. Lord Hunter next questioned witness in regard to his statement that he saw a Sadhu white washed. Witness said that he did not mean to say that he actually saw the whitewashing but had seen the men at the railway station with a thick coating of lime. In reply to Mr. Justice Rankin witness said that but for their revolver firing two soldiers would not have been molested at all.

By Sir Chimanlal Setalvad.

Questioned by Sir Chimanlal Setalvad, Mr. Amar Singh, said that he was a pleader of 8 years standing at Kasur. To his knowledge prior to April there was neither seditious movement nor political activity at Kasur. The Rowlett Act and the Lieutenant Governor's speeches were resented but there was no anti-Government and anti-British feeling. There was no meeting at Kasur before 11th April. The people of the town contemplated a hartal for the 5th April and there was talk about it in the bar room.

Mr. Gulam Mohiuddin.

Mr. Gulam Mohiuddin suggested that they should pass a protest resolution and send a cable to the Secretary of State but it was agreed that no hartal should be organised. The real thing was they were very much afraid of official displeasure. He knew officials were against the hartal because when he met Mr. Eysen, their former Sub-Divisional Officer at Lahore on the 29th he had impressed against the hartal contemplated to be held in that city next day. Asked how he accounted for the sudden outbreak witness said there was a feeling of discontent. There were a number of grievances in connection with recruiting and war loan campaign. Sir Chimanlal wanted to know details of grievances in connection with recruiting but witness asked to be excused of making any statement in this connection. He had not volunteered to give evidence before the committee. It was Mr. Marsden who had asked him to give evidence. Witness at this stage produced a letter written by Mr. Marsden asking witness to call upon him on a certain date. It was at this interview continued Mr. Amar Singh, that Mr. Marsden had asked him to give evidence. This was the first time he had appeared as a witness.

Sir Chimanlal.

Sir Chimanlal you realise now that it is one thing to examine a witness and quite another to be called as witness (laughter). Continuing witness said that at the interview with Mr. Marsden when he asked him to give evidence he had neither said yes or no and had merely said that he would think over it. When Mr. Marsden asked him to give evidence he had told him that there would not be any cross examination. Later when he read in newspapers that there would be cross examination he suggested to Mr. Marsden not to ask him to give evidence. He told Mr. Marsden that as there was going to be cross examination he might have to speak the truth. (Laughter) He was afraid to give evidence because he might have to say things unpalatable to officials. Eventually Mr. Marsden persuaded him. He got persuaded because he was his S.D.O. and he had got to appear before him every day. (Laughter) At this stage there was renewed laughter and witness pointing out to the press gallery, that being nearest to him, asked why should people laugh like that. He did not know whether they liked it or not. Proceeding witness asked Mr. Chimanlal who pressed him with questions on recruiting whether he could assure him that he would not get into trouble. (Laughter) Witness explained that the trouble was the committee would be going away soon and he would have to remain in the midst of officials. (Laughter) Pressed further witness said that he was unwilling to make any statement except on the assurance that he would not get into trouble. Sir Chimanlal wanted to know if what he had to say would be from personal knowledge. Witness replied in the affirmative. Sir Chimanlal pointed out that he had already said enough to invite trouble if that was his fear. Witness in reply said that Sir Chimanlal's

cross-examination had taken things forcibly out of his mouth. (Laughter) Persuaded by Sir Chimanlal to be frank, witness said undesirable methods were employed in connection with recruiting. Questioned who employed undesirable methods, witness said the Sub-Inspector was asked to send up young Jats under Section 107 & 110 of Indian Penal Code to furnish security for good behaviour and people so brought up were given the alternative of joining army. This was after the visit of Lieutenant Governor to Kasur. He could not say who asked the Sub-Inspector. He saw officials assembling together and discussing things. After that the number of people brought up under these sections increased. Some were brought handcuffed. People were harassed in that manner. Then again Magistrates who could imprison men only up to 6 months, threatened the men with severe punishments and gave them the alternative of joining the army. This sort of thing went on before almost every Magistrate. Sir Chimanlal then questioned witness in regard to war loan campaign. Witness said undue pressure was used. While examination on this point was going on witness asked for a few minutes respite saying he was practically confused. Lord Hunter allowed witness to take a little rest. Witness evidently wanted to drink a little water and noticing the water kept on the table in front was acquiring something of the official shorthand writer sitting next to him when Lord Hunter anticipating his wish told him he could drink water if he wanted. Witness drank water and after a few minutes expressed his readiness to go on. Sir Chimanlal evidently sympathised with the witness and let him go with one or two more questions.

By General Barrow.

Examined by General Barrow with regard to whitewashing of the Sadhu, witness said it was sufficiently thick. In reply to Pandit Jagat Narayan witness said he had seen Sadhu shivering. The coating of lime was dry. Lime might have been mixed with water or it might have been due to perspiration. (Laughter) It was a regular coating.

By Sahibzada Sultan Ahmed.

Witness was then examined by Sahibzada Sultan Ahmed.

Q. You said that you were afraid of giving evidence because you might be compelled to speak the truth under cross examination. Do you mean to imply by this that if you are not cross examined you would not be telling the truth?

A. No, Sir. Because in my statement I have to speak the truth.

Q. Why should you be afraid of telling the truth?

A. You have not got the experience of our province. Here we cannot displease our officers.

Q. Because you are afraid that some harm would come to you, that is why you do not want to displease officials?

A. If the thing is unpalatable, it will.

Q. May I take it that this is because there is some sort of fear at the back of your mind that the officials will use their power in an irresponsible manner towards you? Is that the idea?

A. Yes, because I have got experience also. Once a meeting was held here (Lahore) to request the Government of India to postpone the passing of Rowlett Bill. I was a chance visitor there and Dunsheer and other friends asked to speak on the second resolution requesting the Viceroy to postpone the passing of the Bill. That was my maiden political speech. I do not deny that when I saw Mr. Eysen afterwards he expressed displeasure at my speaking at the meeting. Because certain thing is unpleasant to officials, why should it be a reason for your desisting from telling the truth; are you afraid they would use their powers improperly against you?

A. They might use.

Q. According to you officers are dreaded.

A. Some are. I do not mean to say that all officers are like that. Witness was then examined by Mr. Rice.

Q. You told us that your people in Kasur had first abstained from hartal because you knew that officials disapproved of it.

A. Yes.

Q. When you look back now on the riot, murders and incendiarism which the Kasur mob committed on the 12th, do you now think that perhaps the officials were right in deprecating hartal.

A. These murders were accidental and unfortunate. They were not deliberate. If the officials thought such things might happen, of course they would be justified.

Witness was then examined by the Public Prosecutor. After the Kasur evidence came to an end, Colonel O'Brien gave evidence.

Gujranwala Disturbances.

LAHORE, December 8.

The Committee opened their enquiry into the Gujranwala disturbances with the examination of Col. O'Brien, then Deputy Commissioner of the district. Questioned by Lord Hunter, Col. O'Brien said that he left Gujranwala on the 12th April on transfer to Ambala but was sent back to Gujranwala by motor on the 14th. He has been at Gujranwala previously for two years.

Q. In your statement here you give the survey of the predisposing causes of the riots. What do you think was the principal cause that unsettled the people in that way?

A. I don't think it was organised from outside.

Q. Was there a certain amount of unrest in Gujranwala caused by economic conditions?

A. Not at all. Gujranwala was very rich and the people were growing in prosperity. It has two big canals, The Upper Chenab was only beginning to take its full effect.

Q. So far as recruiting was concerned was there any unrest?

A. I cannot think so, recruiting was almost confined to agricultural classes and townspeople did nothing. It was they who joined the riots.

Q. Were the people in Gujranwala affected by previous outbreak in Delhi and Amritsar.

A. Yes. I understand that the excitement on the 14th April was entirely due to the meeting of the leaders in which it was decided to repeat the incidents in Lahore and Amritsar in order to discredit the Government. That is in the approver's statement.

Q. Are you aware of anything more than holding hartal so far as leaders who were politically minded were concerned?

A. I understand that was intended to create mischief on the 14th.

Q. On what evidence do you say it was decided to repeat the incidents in Amritsar and Lahore on the 14th.

A. I was told so by Mr. Haron. He understood on the night of the 13th that there would be trouble next morning.

Q. I see in your statement you say it was resolved on the night of the 13th to repeat the incidents of Lahore and Amritsar in order to discredit the Government. On what other information did you base that statement?

A. This is based on evidence of the approver.

Q. Have you any other grounds?

A. Yes. One barrister met two or three leading conspirators and they told him that they intended to create trouble the next day.

Q. Who told you?

A. Abbas Ali.

Q. Who were the men who told him?

A. Gulab Singh and Amar Nath.

Q. Were these men tried and convicted?

A. Both were convicted.

Q. Convicted of what?

A. Of waging war.

Q. Prior to hartal on the 6th there was a meeting of the local leaders?

A. There was a meeting on the 5th. A number of notices were printed and circulated all over the town and a number of pleaders and traders put their signatures to it.

Q. I think you say leaders in this connection.

A. Yes. I called for 4 of them and warned them that if any disorders took place I should hold them personally responsible.

Q. What do you mean by that intimation?

A. That if hartal took place and violence resulted, I should arrest them.

Q. Were you going to do that apart from the question whether they advocated violence or not?

A. I made it clear to them that if violence took place it would be due to their preaching?

Q. It is one thing that violence should follow from misunderstood advice and another thing that violence should follow because it was encouraged. Have you any reason to suppose that at the meeting on the 5th leaders incited violence?

A. No not on that day.

Q. I think the resolutions passed at that meeting were:—[1] That this meeting express its strong protest against the Rowlett Act and views with consternation and disapproval the manner in which it was passed in the teeth of unanimous opposition. [2] This meeting expects that the 6th April be observed as a national protest day and rest for 24 hours be kept by all and all business in the town be suspended that day. [3] This meeting views with alarm the action of Delhi authorities in firing on the people etc. [4] That a cable be despatched to the Secretary of State giving the purport of the resolutions.

Confining yourself to the last two resolutions was there anything wrong in either of them?

A. Not in themselves.

Q. In the speeches made at this meeting they advocated furtherance of hartal for the next day. Was there any incitement?

A. I asked them to see that there was no trouble and when there was no trouble I took no further action.

Continuing witness said that the reason for there being no trouble on the 6th was possibly because it was a trial of strength. That was a matter of opinion. From the end of March up to the 5th of April there were the usual false rumours in Gujranwala about the effect of the Rowlett legislation. He did not notice any quieting effect of these rumours. He noticed no particular excitement until he left Gujranwala on the 12th. He returned to Gujranwala on the 14th at about 2-20. He was up in the treasury where ladies and children had been collected at about 3 o'clock and just then an aeroplane arrived. He saw the buildings that were burning. The Court House and the railway station were burning the whole of that day and the station continued to burn till the next morning. He did not see any railway bridge burning. He saw the bridge afterwards. One bridge was on the west side of the station and another on the east. The first bridge burnt was the one on the east. The sleepers of the bridge were set on fire. They could not have been set on fire by matches alone. Kerosine oil was poured on them and fire was applied. All the telegraphic wires were cut. Telephonic communication was open for a short time after the telegraphic wires were cut and one message actually got through. The attitude of the railway staff was hostile to the Government. He was not there but Mr. Haron said that the railway staff would not in any way assist in keeping the station clear. The Railway Traffic had been interfered with but the traffic went off almost at once as soon as the damage had been checked. He did not see any of the actual attacks by the mob. From what he saw he concluded the object of the mob was hostility to the Government. Much looting was done at the railway station. Asked if the setting of fire to the railway station and cutting of communications were to facilitate looting witness said looting was a subsidiary thing.

Q. When did the aeroplanes arrive?

A. I got to treasury to see if the ladies and children were all right and suddenly saw an aeroplane overhead at about 3 o'clock.

Q. Did any bomb fall? how many bombs were dropped?

A. About 6. Two took effect outside the goods shed near the level crossing.

Q. What were the casualties?

A. I believe eleven deaths all told and 27 wounded including those due to firing by the Police. I understand that one bomb killed five men and wounded four and another killed one and wounded one.

Continuing witness said that he was not present at the firing by the Police and the figures he had given include all casualties resulting from firing as well as bombing near Gujranwala. On the 5th morning he went round

arresting people. He arrested some 23 men, some said to be leaders and some who belonged to the mob. He arrested all those who he had reasons to believe were concerned in the disturbances on the previous day. There had been meetings in the town at which the mobs were incited. He would not say actual violence was preached, but the speeches were delivered on Hindu Muslim unity. The mob went and did violence after listening to these speeches. He arrested about a dozen leaders in all. All of these were prosecuted, four were acquitted, two were sentenced to death and the rest for transportation for life. All these sentences had been commuted to three years or less by the present Lieutenant Governor. So far as the European population was concerned Gujranwala was a small station. The American missionaries had gone away the previous night. Among the Europeans in the station were Superintendent of Police, Assistant Superintendent of Police, District Engineer and family, a permanent way inspector and his two sisters and a military officer. The women and children were collected at the treasury sometime before the rioters attacked in the vicinity. In reply to further questions witness said the Martial Law was proclaimed in the Gujranwala district on the 15th. He considered it necessary as they had outbreaks in fourteen different parts of districts among others at Wazirabad, Hafizabad, Sheikhupura, Chakarkana, Sangla, Moman and Aulakh. At Wazirabad which was some 20 miles away from Gujranwala a hartal decided upon for the 5th was frustrated by some prominent loyal men. On the 12th it was decided to hold hartal on the next day, but owing to the intervention of Bahadur festival at which shopkeepers were expected to make extra profits, the hartal was postponed to the 15th. Meantime the news of what happened at Gujranwala spread. A hartal was held on the 15th. The mob cut the telegraph wires. They were prevented from getting at the station by the troops on duty. The crowds eventually went towards Gujranwala side and burnt the house of the Rev. Mr. Bayley and destroyed some very valuable records belonging to him. Harm was done to Rev. Mr. Bayley as he was away but there were those who said "Let us let him off. He is Irish", but the plea was overruled and his house burnt. Witness visited Wazirabad after the events and supervised the arrests. Troops were already there and later on General Hydro was moved to the place. At Hafizabad the crowd damaged distant signal, cut the telegraph wires and made attack on it. Talam who was travelling in the train, when he saw the mob coming towards him he shut up all windows of his compartment thinking the mob might escape noticing him. The mob however broke open the windows with poles and tried their best to kill the officer. Fortunately some people belonging to a Sikh wedding party who were in the train went out and informed the guard and the train was taken away. At various other stations telegraph wires were cut. At Ramnagar the mob destroyed the flag of the King Emperor on the banks of the river and proceeded to bathe in the river saying "George Margya". At Aulakh on the 15th Zemindars burnt the khatwari paper.

Zemindars And Disturbances.

This was the only occasion in the district where Zemindars were connected with the disturbances. It would have been much serious matter if the land owning classes which were warlike had joined the trouble. Those who were guilty of burning records were arrested and 8 were eventually convicted. In connection with the measures adopted under martial law troops were despatched all over the district in his area. There were 50 troops out of which 50 were stationed at Gujranwala. He could not have carried on without this military assistance. During martial law curfew order was enforced but it was relaxed gradually. Restrictions were placed on travelling as it was found that agitations were going up and down the railway line.

Sixteen Cases of Flogging.

There were sixteen cases of flogging of Gujranwala people under Martial Law, four by the Commissioner at Lahore and the rest by the summary courts.

One Case of Flogging in Public.

There was one case of flogging in public. After that it was stopped under instructions from the Local Government. There was no truth in the statement that old and feeble men were flogged in connection with the disturbances. At Gujranwala considerable damage to public property was caused. In Gujranwala town alone the damages amounted to 5 lakhs thirty seven thousand rupees in Wazirabad to Rs. 37,000 and in other places smaller sums. The N. W. Railway had put in a claim for 8 lakhs 20 thousand being the value of goods looted. The claim was subsequently withdrawn and he thought that it had been decided that acts done by the King's enemies were not recoverable. A very large number of youths and boys took part in the disturbances.

By Justice Rankin.

No Actual Trouble in Gujranwala.

Questioned by Justice Rankin witness said after the hartal on the 5th until the 13th April there was no actual trouble in Gujranwala. Prior to the meeting on the 5th he warned the leaders because he did not know what sort of resolutions were going to be passed and thought it advisable to give them warning. On the 13th itself there were further meetings of men belonging to inner circle. This information was based on the evidence of the approver in the main Gujranwala conspiracy case, secondly upon the fact that that very evening the American missionaries had gone away having been warned of trouble by Indian Christians and thirdly from other causes. Syed Abas Ali, Barrister-at-Law had met and told Haron, Police Superintendent that evening that it had been decided to kill all Europeans and elect their own Deputy Commissioner and Superintendent of Police. Continuing witness said that he himself arrived at Gujranwala on the 14th instant as the aeroplane was arriving. Asked on how many distinct occasions the Police had to fire witness explained there was no firing at all until the attack on Haron at 11 o'clock in the morning. Till then the mob were marching up and down shouting and throwing stones. Haron was anxious not to fire upon them if possible and he had been told the mob would quieten down. The next occasion of firing was when the news came that the mob had gone and were crossing the railway line. On receipt of the information Haron left for the scene and fired some long distance shots. This was at about 2 o'clock in the afternoon. After the mob was fired upon wherever found they practically became a scrap up and down civil lines. Before the first firing at 11 o'clock a good deal of

damage had been done at the railway station. In Gujranwala itself no European other than those actually engaged on duty was attacked. Among destruction by mob were attack on railway station, cutting of telegraph and telephone communications, damage to bridges, burning of district court, the Tahsil, Industrial School, Church and Dak Bungalow. Broadly speaking excepting the Church which was considered European property all attacks were directed against public building and property.

Aeroplane Dropped Bombs.

Aeroplane came both on the 14th and on the 15th morning. He understood bombs were brought on the 15th but he could not say why he had never heard that about 7.55 a.m. on the 15th morning the aeroplane dropped bombs near the adjoining village and scattered a crowd in the field with Lewis guns.

Six Bombs Were Dropped.

On the 15th afternoon itself some six bombs were dropped at Gujranwala but only two took effect near the railway crossings. Witness at this stage produced a map in which the places at which bombs were dropped were marked.

Continuing he said the total population of Gujranwala was thirty thousand. On the 15th roughly the police strength was one Inspector, six sub inspectors, 22 head constables and 119 constables. These were divided into three main guards viz. the lines the lines reserve and city reserves. These forces were partly armed. The railway station itself was not policed by railway police. As regards the fidelity and loyalty of the Police he said on the whole they did very well. One Sub-Inspector was in a rather difficult position, his brother being a leader of the mob. At the time of the disturbances there was no military at Gujranwala and the forces arrived at about nine o'clock in the night. Martial Law was proclaimed on the 16th. Asked if under Martial Law punishments were administered beyond necessity or otherwise witness said he did not actually supervise them.

Saluting Order.

There was no difficulty in connection with the saluting order which was generally accepted. The order applied only to saluting British Officers but he did not see there was any special burden. When the people met European officers they had to salute, might if they were proceeding in carriages and lower their umbrellas if they were carrying any. People did not come to him complaining about these orders, but they did complain about the curfew order which interfered with reaping of crops. This order was eventually relaxed. The introduction of Martial Law brought with it the necessity of curfew order. Saluting order was good in a way for bringing home to the people they had new masters. Asked how many people in Gujranwala were arrested and never brought to trial, witness said the persons against whom sufficient evidence could not be collected he let go and also one or two wounded men and a young pleader on compassionate grounds. The total number of people arrested and not brought to trial were about 16. Some of these might have been kept in jail as long as six weeks. The ordinary police carried on investigation assisted by a special officer who came down from Lahore. The practice of obtaining remand was not followed as each individual case was completed. He was put up for trial. No cases were brought to his notice of respectable persons having been confined in jail for a long time and released without trial. He thought those who got off were lucky. Of the arrested people some were kept in Lahore and some in Gujranwala. No provision was made for them to apply for bail and most people who were in custody were under arrest for non bailable offences. He did not think there was any case in which a man was arrested solely for his speech and not sent up for trial. He ordered all arrests himself. The arrests were based on information he gathered from conversation with other officers on verbal communications with non-officials and various other information. The police sent up a long list and ordered arrest of such persons against whom he thought there was evidence sufficiently strong. The attacks upon communications were widespread and persistent and took place mostly between the 14th and 15th. So far as Gujranwala itself was concerned the attack on communications was one of the earliest manifestations of trouble. The rioting took distinctly anti-European turn. He himself tried the case of persons concerned in burning the King Emperor's effigy at Ramnagar. He had no doubt of what occurred. Recruiting and war loan campaign had not very much to do with the troubles. The Rowlett Act had led to excitement which was heightened by hartal and which was further heightened by the happenings at Amritsar and Delhi. These led to arson at Gujranwala. Beyond that it was a question whether there was an organization behind or not. He did not think they cared very much for Dr. Satyapal and Kitchlew at Gujranwala although the former originally came from Gujranwala. As regards prolongation of martial law the only point they were interested in at Gujranwala was the summary Court. Other restrictions went off very quickly. He did not think that martial law was continued beyond necessity. They could have restored peace with the aid of military provided there was some judicial arrangements in the form of summary courts. The effect of martial law was very grave and had it not been proclaimed the state of things would have lasted much longer than it did.

Sir Chimanlal Setalvad.

Questioned by Sir Chimanlal Setalvad Col. O'Brien said that the unrest was entirely political. He did not think that war weariness, high prices, income tax, revivals, etc. affected the people. He knew there were differences of opinion on this point but he did not agree so far as Gujranwala was concerned that the unrest was anything but political. He would not say the Gujranwala people would have liked war to continue. They were not affected by the high prices. The trading classes mainly concerned in the riots were making large profits. The only people affected by high prices were Government servants and others on no fixed pay. Asked if labour classes were not affected by high prices witness said they obtained very large increase in wages. Continuing Col. O'Brien said the only manifestation they had of the unrest was the hartal of the 6th April and the meeting that preceded it. Everything was quiet before and the people enjoyed reading of the reverses of the British army. He had been told so, but he had not taken a serious view of the matter. Certain newspapers of

anti-British views were very much enjoyed in Gujranwala. He had read a copy of one such paper and had sent it up to the Government with a recommendation that it should be excluded. That was in 1918. He was aware that a good many newspapers had been excluded in the Punjab while they were allowed to circulate in other provinces. He supposed this was due to the fact that the Punjab was more inflammable. He was aware that the later Lieutenant Governor had described the Punjab as a most loyal and possessing strong common sense.

Trouble was Organised from Outside.

Continuing witness reiterated his opinion that the trouble was organised from outside. He could not say from where. That was his opinion. One reason he suggested for his opinion was the outbreak on railway junctions on roads to the frontier.

Q:—Was it organised outside Gujranwala or outside the Punjab?

A:—Entirely outside Gujranwala. I cannot say in or outside Punjab.

Pressed further witness replied amidst laughter "I am like our friend of this morning. I never expected to be cross examined. I was asked by the Punjab Government and I gave my opinion. In reply to further questions Col. O'Brien said he saw nothing objectionable in the resolutions passed at the meeting on the 5th April. Till the 6th April the intention of the people seemed to be entirely peaceful. After that they changed their intentions. It had been so said by the special tribunal which tried the cases. There was no visible sign of intention for violence till he left on the 12th. It was in air on the 13th

(Un-corrected.)

that hartal was not to be peaceful. One crowd would not have done all it did without lead. At the meeting on the 13th the Majority of the speakers had confined themselves to Hindu Muslim unity.

No Direct Incitement to Violence.

There was no direct incitement to violence. Nobody said "Go and kill Europeans." Questions in regard to the arrests witness said it had good moral effect. The arrest of leaders was the kindest thing done to the population. If the leaders were taken away there would be no stimulus and further bloodshed and suffering could thereby be avoided. He himself made arrests in the town accompanied by some 30 or 35 soldiers and a number of constables. The soldiers were there to prevent opposition and they had fixed bayonets. There was a Lewis gun with them. An aeroplane also came out at the same time as he went to make arrest. Sir Chimanlal:—An aeroplane co-operated in the arrests? Witness:—Oh! No! (Laughter).

Intention to Arrest.

Witness then explained he had telephoned to the Chief Secretary at Lahore earlier that day telling him that he intended to make arrests between 3 and 4.30, asking for an aeroplane to come out about the time and also asking that a train be sent out to Gujranwala to take away the arrested men to Lahore as he considered their detention in local Jail unsafe. The aeroplane had no instruction to do anything that afternoon. He first arrested Hakim Rai then Mala Ram, Gulab Singh Barrister-at-Law, Dewan Mangal Sen and one or two others. Some of them might not have been fully dressed and might have been over-headed at the time of the arrest, but his object was to make arrest as quickly as possible and send them to Lahore. He would not say that Dewan Mangal Sen was a man of very great status. He was aware he had started King George Hindu School in commemoration of His Majesty's visit and he endowed the school with a lakh of rupees, but he could not say where he got that money from. All these five or six men who were arrested, were handcuffed and chained and taken to the railway station where Lala Ram, aged fifty four, whose son was an Assistant Traffic Superintendent was arrested. The party then went into the city to make other arrests and the men already in custody were marched through the city handcuffed and chained for some thing less than 2 miles. These 6 men were marched back to the station by another road. When he proceeded to make arrest in the city he had arranged for two of the Municipal Commissioners to go in front and award people. In all some 23 men were arrested.

Hindus and Mahomedans Deliberately

Handcuffed.

Hindus and Mahomedans were brought deliberately handcuffed in pairs. As the party proceeded along, fresh arrests were made and any instances of Hindus and Moslems chained together were not ridicule of Hindu-Muslim unity but accidental. When the escort and the arrested men got back to the railway station the people arrested were put in an open goods truck picketed by soldiers. He had telephoned to Lahore asking them to send something and they sent a truck. There was no time to be lost and the party went off at once to Lahore. He did not know if they were put in solitary cells at Lahore. After about a fortnight they were brought back to Gujranwala. Before they were brought back he could not say whether they were made to march through Lahore city. Probably they were asked. The journey of forty miles back to Gujranwala took about fifteen hours. Witness said he had never heard of it before. Proceeding Colonel O'Brien said that on the 19th he arrested a number of people at Shikhuwara including four pleaders, one retired Inspector of Police and one Gohar Singh aged about 60. Gohar Singh was arrested as a hostage for two or three of his sons who were wanted. Personally he had committed no offence but he did not say where his sons were. He had seen police party coming and sent them away. Witness also passed an order confiscating his property and warning that anybody attempting to touch his crops would be shot. He assumed under martial law he could pass such an order. The great necessity was to obtain the missing men as quickly as possible. He was given no instructions as to his authority but on the 14th he had a conversation with Mr. Thomson, Chief Secretary, on telephone. He told Mr. Thomson he would have to take various actions and requested him that he should see that the actions were legalised if done in good faith. Mr. Thomson told him in reply that it would be all right if used with common sense. He thought under martial law he had authority to make that or other orders to secure the arrest of the missing people. The conversation with Mr. Thomson on the 15th was before the declaration of martial law.

ప్రజలనభిలషింపజేసెనొకప్పుడుగాని ప్రజలను ప్రయోజనము
మిచ్చును మాంబులు గానియు చెప్పిరి — ముక్తిసాధనము
లగు భారతీయులు మిక్కిలి శుభకృతుల నాయులు మృత్యు
నంతరిని నేను సంధిసభలో నిరంకుశము చెప్పితిని మిక్కిలి
హింసాశీల ప్రభుత్వముకాదును, హింసాశీలమంభి మహాత్మా
నిధులు ఎల్లప్పుడును నూతన శుభమును సుస్థిరముగాఁబ్రయోజనము
నిధిజంపకలరనియే చెప్పితిని మృత్యు.

I

అయ్యో, నిన్ను కలిచివేసిన శివ వ్రాసిన లేఖనం చి నభ జూలరి 10,11 థేమీలలో జరుగునని తెలివించుచున్నది. ఆ లేఖ అయ్యో కూర్చుబడిన పిమ్మట, అప్పుడుల సౌకర్యార్థం మీ నభ ను జూలరి 11, ఫిబ్రవరి 1 థేమీలకు మార్చబడినది దక్షిణము మీ తెలిసినది. ఆ సమయమును స్థానిక వార్తలతో నాకుచున్నది. కావున నా దక్ష లీ రుండిరికిని కృత్యాశ్రమమున్నది సందియ ముందనుండుటకై మరల శివు దీని గురించి వ్రాయుటలే వచ్చినది.

11

ప్రథమమును 1915 వ సంవత్సరమున (ప్రథమాంశ) విద్యార్థి
జేతము జరిగిన పిమ్మట నవవత్సరమున నై సమాజేశము
మీద నాడు జరిగియుండినను, అంధ్రప్రదేశ్ మహాసభ ని
తెల్లయిన, యీ విషయముపట్ల లోకవంత యంత్రాసామును
పిమ్మట పోవు టత్యంత శోచనీయము. ఇందులకు
కార్యనిర్వాహక కర్మమునందు నివలవలసి జూడక పో
క గాఢము. అదియే గాక, అంధ్రప్రదేశ్ విద్యార్థి సంఘ
ని సంఘముగ నుయ్యర నాంధ్రప్రద్యార్థి సంఘములు,
ముఖము స్థాపించబడిన పోవుపలన, నాంధ్రప్రద్యార్థి
కార్యములు కార్యములను దానవననవి. ఇట్టి పో
న్నటిని దోలగించి, యాంధ్రప్రద్యార్థి బృందమున నూత
నమును, నవతీవనమును బురికొల్పవలసిన బాధ్యత
ట సమాజేశమునై నుండగలను. మన సంఘము కన్న
స్థాపించబడిన, విద్యార్థి సంఘములు దేశములో పనిచేయు
దముగ నేర్పడు జరుగుచుండే నాంధ్రప్రద్యార్థిము వె
యుండు టత్యంత శోచనీయము. ఈయేటి సన్మాన
కార్య జాతునున్న యంత్రాసా మిగళంకమనకొకట
తొలగగలదను నాశన బురిగొల్పయన్నది.

ఈ సభకు ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని కళాకారుల నిర్వాహక
సంఘం, యిది రాష్ట్రములోని విద్యాభ్యాసము జేయుచున్న
ఆంధ్ర విద్యార్థులను, విశ్వవిద్యాలయ పరిశ్రమకు ప్రయోజనము
గా జేయుచున్న విద్యార్థులను, ఉన్నత పాఠశాలల విద్యార్థు
లను గూడ రాకచున్న నిర్వాహక సంఘము వారు
పంపి శ్రీ బ్రహ్మరక్షకులను యుద్ధించి.

ఇక్కడ విషయము ఇట్లవలె నీయేటికి వ్యాస సంఘము
వా రాంధ్రకర్తాకార్యాలయమున శ్రీమతి విజయవారు
గోవిందరాజులు బి. ఏ. గారి యధ్యక్షత క్రింద కమిటీని
సభయొక్క యుద్దేశములకు, " అంధవిద్యాధి " యను పేరు
మొక ప్రత్యేక నిర్వహించుట నూర్చుమును, తీర్మానించు
వల్లు వినుచున్నాను. వారు తీర్మానించిన విషయము లన్నియు
ను, 1915 వ సంవత్సర మిశాఖపట్టణము పురపంచరమున మొన
నీయులైన బి. ఎన్. కర్మగం యధ్యక్షత క్రింద జరిగినమా
కేరమునందే నిర్వహించుట యుండ, తుది నిర్వాహ సంఘము
వా రాంధ్రకర్తాకార్యాలయమున తీర్మానించుట జనశాస
దలయుటలేదు. సభయొక్క యుద్దేశములకు, సంబంధించు, సభ
కు ఇతరులలోని కులతావులనుండి విచ్చేయు ప్రతినిధులనెవ
రూ, లేక వారచే నెన్నికొనమని నుపసంఘము చేతున నిర్వ
హించుటదిలెను గాని, " నిర్వాహ సంఘము "ని కంటే ము ప్రసక్తి
యొక్క దో వాకు దెలియుటలేదు.

అష్టాక్ష సామంత్యమున నీయేటి సభనాథ విద్యాధిప
యొక్క హాసం నమంనగమున నుడువ. కాన, సభనాథ సత్స
యంబునవీరుండ. అం, నీయేటికి, ప్రయతి విం.మారు

విద్యాధిగణ శేలవతు తీర్థావహలతో సంకృప్తిమం
దనలనీప ప్రతిష్ఠాపనముగాదుగాన, విద్యాధిగృహుడు బోధకు
లయొక్కయు, అధికశత్రులయొక్కయు ప్రదర్శనము సేవనాని
అటను, గానను, శిల్పశాఖయు, శక్తివ్యక్తియగు నాటకసూత్రాధి
కరునము నొప్పును విద్యావేదమునుండు బహుమతి పరీక్షలను
నూడ నభ్యుతో జరిపిన, విద్యాధిగృహుజేత మధ్యంతోత్సాహ
పరచునగు జనుప్రదయగన జుర్రుగలగు గంభీరము కుండల
విద్యాధిగణులను తిలకావహులై, తమ పదాల శేషంబులతో
బయలుదేరునగు బహుమతి నొందు.

పద్రాసు, న్యాయశాస్త్ర నారాయణమూర్తి

అయ్యో, ఈ పురపాలనాసంఘ అవ్యవహారిక నిర్మాణ తీర్మానం బయటకు ప్రకటనలు అవ్వకుండా ఉంచుకుంటున్నారని, వైద్య, పశువైద్య, విద్యలు వారు పూర్వకాలమున్నాడని, అత్యధికంగా పూర్వకాలమునా విశేష భేదము గల్గిన వుంది; పశువైద్య నీటిని వర్షమువారి భేదముగా గాల్పించలేదు గని ప్రామాణ్యం వైశ్యవర్గమువారి విషయము జాతిభేదముగా విశేషముగ పురమునందు కీడవించిగా ప్రబలమున్నది గాన యీ విషయము మాన్పించు తగుప్రయత్నములు సంఘ సభ్యు లెక్కువ పూర్వకాలమున వ్యయం నిర్వహణ, కాటలనులను కొని ఉంచుచుండు వట్టిచేయు లెట్లనము; సభ్యులెట్టి భేదము మాన్పక ప్రతిభేదము చూడ గా గోరమునందు ప్రజలు వింతిల్లించున్నారనిగాన సంఘ కార్యనిర్వాహక సభ్యు లెల్లరూ బకమర్చియు వహించి సంఘ కార్యముల యెల్లరు అట్లప్రాయ భేదము లేక బయపవలయు నని ప్రార్థన చేయుచున్నాము.

పుర చాసి.

పాపాధి | కదంబము

విజయనగరము

అయ్యో, ఈ నెల 20-వ తేదీ తనివారం వునందుకి గంటలకు బొంబరాది ప్రదర్శన ప్రారంభిత్వమునకు మధ్యాహ్నం 2 గంటలకు వైద్యసమీక్షన ప్రారంభిత్వమున జరుగుటకు యేర్పాట్లు చేయుచున్నట్లు స్వాగతి కావడీ కార్యదర్శిగారు ప్రాయశఃపాద్యురు. ఈ సభకు వైద్యులను వైద్యాధిమానులను దరుణేనీ సభకు జమీప్రదర్శనగ జరిపవలయునని కోరుచున్నాను. జిల్లా కార్యదర్శిగారు వైద్యసమాజముల వారును ప్రతినిధుల నేర్పాటుచేసి పంపవలయును. ఇదిచరకు సమాజములు ఏర్పడియుండనీ స్థలములలో పదియిదికి తక్కువ లేనవిధములకే వైద్యప్రతినిధుల నెక్కువని పంపవలయును. ఈ నెల 4 వ తేదీ ఆంధ్రప్రదేశ్ లో రాజమహేంద్రవరము ధర్మంకి సమాజ సువారి ప్రకటన చూచిన విధముగాగలదు.

தேவரீ ராஜாஸ்திரி.

అం, అ. మండ్లి కార్యస్థానము, కార్యదర్శి, దేవవాడ.

(మూ ప్రశ్నక విలేఖకుని వద్దనుండి)

ఏలూరు, దిశంబరు రి:—నూపురవా ప్రభులును, దేవుని
 పేరును సుదృఢమున ఇంగ్లాండు జేరేయవలయునను రాజప్ర
 తిబాను బహద్దరు నూనవ్వు రానువలదరావు యంటుండుగావు,
 రాయబహద్దరు మూర్ఖు తెలికలెడ్డికాయుడుగావు నన్నట్టి
 సమయ సృష్టనయిన కొనుదొందిరిని తెలుపుటకెంతయో ను
 తోమవగుచున్నది. శ్రీమతులు గారిని ఉదయమున పుష్పిమ
 ఘంట అందరు ౭౭౬ డోరగింపు బుర్గిమతో హిందూముఖ
 జననంఘరువద్దకువచ్చి వారిపే చేయబడిన మన్ననలనంది అ
 శ్రీమన్మొకనిని. సాయంకాలము శ్రీనాయుడుగారున్నది, వారి
 ముక్త్రులను మ॥ రా॥ కోకా అన్నరావు నాయుడుగారును
 శ్రీమయగా ప్రేవిధమున జే నత్కరింపబడిరి. శ్రీనాయుడుగారు
 అంగ్లేయుజేరవలయుననుట యెవలయును యెరుగ్పడిన గురించి ఉపన్యా
 సమిచ్చెదమని నెలవిచ్చిరి. ఈ రెండు సుమయములను తమ
 నాలుగు గురియలతోతిబండిని యిచ్చి మేళతాళములతో

జనుమనకుగా నెరవేర్చినందుకు కీర్తిమాలే గంగరాజు జమిందారుగారు కృతజ్ఞులు. ఈ రెండు ఉత్సవములు హిందూ యువజన సంఘమువారు, బ్రాహ్మణ (రామకృతక వివాదములు లేక పురజనలనుంచి వికమత్వముగా ఎరిగి ఆ సేక విషయములలో గూర్కవచ్చుతై యొప్పుచున్న నున్నవనీ యు. సంఘాధ్యక్షులను ప్రాజా సుప్రతినిధులను యువగ్రామపురంతులు బహద్రులు జమిందారులూ సభల నుండిరించిరి. ఏలూరు క్లబ్బు వత్తు యున కేదనె పట్టాడెలో ఒక అల్పాహారపుదినమును మహాజన సభ యుగా గావింపదలించుచున్నది. పురజనులు అందరు కలసి కీర్తికృత గొప్పదినము యేర్పాటు చేయుచున్నారట.

(2) హిందూ మత విభజనను గురించి తత్వశాస్త్రము ఈ విధముగా వివరించినది. ఆంధ్రప్రదేశ్ కాథిపతులను గూర్చి రా. గ్రా. శా. వి. దానిని వాదనలకు పంతు. గారు అభ్యుత్పత్తి చేసినది. ఈయన తీర్మానము వివరించుచు గొప్ప వివేచనలతో ఈ విషయమును గూర్చి వ్రాసినది. 'విజయనగర సామ్రాజ్యము' ముద్రాబద్ధమునకు సహజమున వుపన్యసించినది.

(3) పేరికి నలుగురు మరుగుచున్న నవ్వలను అమాత్యుడు మిమారుయబుటోర్న మెంట్సు బహుళిక ఈ నెల 25 తేది నీ ప్రారంభమగును. ఆంధ్రదేశమున పేనుప్రభుత్వములనుండి అటుకా. గ్రామ వచ్చుచున్నవట. ఈ అటలయగు వృత్తాంతగు వారికి నంగారపతకములు కూడను బహుమాన మీయబడును. వారు చదవంగవు చాకుమూడ గొప్ప బంగారపు పతకము బహుమాన మిచ్చుచుండుటచే, పేనుమోగిన చదవంగవేత్తలు కచ్చుచుండుట కను కానుక మీదును.

(4) మ్యూజిసిన్, లో ఎన్నికలు, రెండో వారుకు వరభాషలు దాగ్గమునకు లో రావీ మొదటి నూత్రప్రవాహరావు పంతులు కి.యె. గారు, మైలవరపు తిమ్మ మ్యూజిసిన్లు గారు, వన్నారెడ్డి వేదాంతరావు నా మునుగుల్లలో మూవలవారిని విత్తుడా చేసి కొనిరి. తిమ్మ మ్యూజిసిన్లు గారికి యెమ్మనోల్లు వచ్చుచున్న జమీలు కైరి. యెమ్మనోల్లు లక్ష్మీనారాయణగారు అకస్మాత్తుగా దనిపోయినందున భాగినీమతు వాంతుమారుకు ప్రీగాయ అ. గారు వేమ్మరాజు గోపాలంపుడు వియె. గారు తదితరులు కొంతమందియు ప్రహర్షముచేయుచున్నావు.

(ఒక విశేషమనివదనుండి)

అంధ్ర పుస్తక భాండాగారము.

ఆల్మోరా వద్ద మొదటి ఆంధ్రపురం భాండా
గారము ఆల్మోరా పురంబున వెలకొల్లుచున్నది. ఆంధ్ర పురిక
ఆంధ్రవాళి, వీరబాను, యాచిత్రము, శత్రువున్నది. ఇది
కాని బచ్చారపు గారు కొన్ని గ్రంథములు వ్రాసినట్లుగా నిర్ది
యించిరి. భాండా గారపు శ్రీధరను బాహుళ్య కవితాభిజ్ఞ మహా
త్మ్యము క్రిందటి నెల 20 వ తేదీన 1895 నవం. 200 మంది ఎరిమం
టరు పాఠశాల బాబురహను 100 మంది యాచిత్ర పాఠశాల
బాబురహను సుతిర్యణ చేయించిరి. ఈ ప్రయత్నమునకు
ముందగునీటి స్త్రోమ ప్రశస్తియొక్క ముద్ర వేయించి మొట్టరి
పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయులు ము. రా. శ్రీ కాళివాధ
భోజు బెంకట సోమసుందరు గారు ముద్ర సమకవలములు.

ప్రొ. స్టాఫీసు,

అత్తరి పురమున నొక సము పొట్టు అశ్వశాలము.
ఇక్కడ ఉదయం గంటలు మొదలు సాయం కాలం గంట
లందరు పనులు నిరతముగానున్న ఈ అశ్వశాలా స్వామి పూర్విన
విక్రమరూపుడు. ఇతనివల్ల బియ్య క్రాయములు తిరుగుట
క్రాయముల బెలవీ చేయుట బహుశక్తులు. ఇతనివలె గల
అశ్వశాలకు ఇంకోక తపాల్ పూర్విన బియ్యదన మిగుల
బాగుండును.

ప్రతిదినము మధ్యాహ్నం 12 గంటలకు రాబడు
మొదలుపు వుత్తరములు 4 గంటలవరకు దెలివరీ కాకడము
లేదు. కారణము తపాల్ ప్యూన్ ఒక్క డగుటయే. ప్రతి
దినము సాయంత్రం 6 గంటలకు రాబడు తలంపు టపాలాని
వుత్తరములు దులిపినము తదుమలు 7 గంటలకు గ్రామంలా
దెలివరీ కాక మధ్యాహ్నం మొదలుబహుతో వేర్వీ సాయం
కాలం 4 గంటలకు బటసాడ చేయవలెనుటయు తపాల్
ప్యూన్ తల కావలమే, గనుక తపాల్ కాళాధికారులు పెం
టనే జోరక పొట్టుప్యూన్ ను మా సబాఫీనుడు నేయించుటకు
హరుమహారాజు.

పరిశ్రమ.

గస్తావక కూలముగా వర్షింపక పంటనుభంబున అతి
వృద్ధివల్ల ధాన్యముంకయు పొల్లు, మచ్చ, కామలతో నిండి
యోగుడి.

బ్రహ్మశ్రీ మహేశ్వర శాస్త్రి,
తెలంగాణ ప్రభుత్వము, 157, రాష్ట్ర కమిషన్

